

**Wɛ taani dɔɔ
MARUKI
na pɔpɔni tun**

**Wɛ taani dɔɔ Maruki na
pɔpɔni tun na bri dɔɔbam
kɔɔɔ tun mɔ tuntu**

Maruki yɔ wɔɔɔ dɛɛn na tɔgi o tɔɔi Wɛ titɔɔa o zani Pooli dɔ Pɔyɛɛɔ tun mɔ. (Nii-na Titɔɔa Tɔɔɔ 13:5, Kolɔɔ 4:10, 1 Pɔyɛɛɔ 5:13.)

Maruki tɔɔɔ kɔm bri nɔ Zezi yɔ Wɛ Bu mɔ, o jɔgi ni woɔo maama baɔa nɔ (Maruki 1:1 dɔ 15:39).

Maruki dɛ yigɔ o pɔpɔni Zan wɔɔɔ na miisi nɔɔna na wɔni tun na tu o kwe cwɔɔɔ o pa Zezi te tun. O ta bri Zezi dɔ dɛɛn na pɛ Zan miis-o na wɔni te dɔ sutaani na maɔ-o te tun (Maruki 1:1-13).

O bri Zezi na bɔɔi nɔɔna sɔ ba taa tɔg-o te, dɔ o na zaasi nɔɔna te, dɔ o na pɛ yawɔna na yazurɔ yɔ o zɔli ciciri nɔɔna yɔra nɔ, yɔ o yagi nɔɔna lwarɔm o ma ɛ-ba te tun (Maruki 1:14—10:52).

Zezi wuuri o ta dɔ o karabiɔ bam nɔ, o na ve Zeruzalem, oɔ na yaara yɔ o tɔ, sɔ o laan joori o bi o yagi tɔɔni. Ba nan wɔ ni o taani dɔm kuri (Maruki 8:31-32 dɔ 9:30-32 dɔ 10:32-34).

Zezi dɛɛn na maa zɔɔri Zeruzalem tun, nɔn-kɔgɔ zul-o zanzan. Zwifɔ yigɔ tiinɔ bam maa cul-o. O laan ma zaasi nɔn-kɔgɔ kɔm dɔ o karabiɔ bam dɔ o dɔna dɔ o maa guri (pɔɔɔɔm 11-13).

Tono kum tiim jəgə ni Maruki bri Zezi na tugi tʉʉn-dagara baŋa ni yi o joori o bi te tin (pɔɔrim 14-16).

*Zan na miisi noona na wɔni yi o bri-ba te tin
(Matiyu 3:1-12, Luki 3:1-17, Zan 1:19-28)*

¹ Baŋa-We Bu Zezi Krisi kwər-ywəŋə kam na puli te tin mu tintu:

² Ku ki ni We nijonnu Ezayi na maŋi o pɔpɔni kulɔ faŋa faŋa yi o tɔɔli We kwərə o wi:

«Nii, amɔ We lagi a tɔŋi a noonu mu,
si o da nmu yigə o vu o kwe cwəŋə kalɔ nmu na
wɔ ba n tɔgi da tin.»

³ «Noonu mu wɔ kagɔa wɔni o tɔɔli kwərə o wi:
<Zaŋi-na á fɔgi á kwe dí Yuutu wɔm cwəŋə kam,
o na lagi o ba o tɔgi da tin.

Pa-na cwe silɔ o na lagi o ba o tɔgi tin fɔgi si
yɔɔri lanyiranu.> »

⁴ Ku deen sɔni ku ki kuntu don mu. Noonu wɔdon deen mu wɔra, o yiri mu Zan. O maa wɔ kagɔa wɔni, yi o miisi noona na wɔni We ŋwaani. O maa yəni o tɔɔli We kwərə, o bri noona ni ba maŋi si ba ləni ba wɔru ba yagi kəm-balwaarɔ, si ba daari ba pa o miisi-ba na wɔni, si We laan wɔ yagi ba lwarim Di ma cɛ-ba.

⁵ Noona zanzan maa yəni ba nuŋi Zude ti-biə bam maama di Zeruzalem ba ve o te. Ba na ve o te kuntu tin, ba maa tɛ ba bri kulɔ ba na ki ba cɔgi tin. O laan maa paɪ ba tu Zɔrden bugə kam wɔni, yi o miisi-ba na wɔni We ŋwaani.

⁶ Zan dæen zʊʊri ɡɔɔ kʊlʊ ba na sɔɡɪ dɪ yogondi kʊrʊ tɪn mʊ. O maa maɪ kilə o ja o tɛŋə. O wɔdiu mʊ yɪ kayɪra dɪ tʊʊrʊ.

⁷ O maa tɔɔlɪ Wɛ kwɛrɛ dɪ nɔɔna bam o wɪ: «Nɔɔnʊ wɔdɔŋ wʊ saŋɪ amʊ kwaga o ba, wɔntʊ tiini o dwe amʊ. A wʊ maŋɪ sɪ a tiiri a lɪ o nɛ natra a pa-o.

⁸ Amʊ miisi abam na wɔnɪ mʊ. Wɔntʊ nan na tuə, oó miisi abam Wɛ Joro kʊm wɔnɪ.»

*Zan na miisi Zezi Kriisi na wɔnɪ te tɪn
(Matiyu 3:13—4:11, Luki 3:21-22, 4:1-13)*

⁹ Maŋa kam kʊntʊ nɪ, Zezi dæen ma nuŋɪ Galile tɪʊ kʊdɔŋ, kʊ yɪrɪ mʊ Nazaretɪ. O ma vu o yɪ Zan te, yɪ o tu Zʊrdɛn bugə kam wʊ yɪ Zan miis-o na wɔnɪ.

¹⁰ Zezi na maa nuŋɪ na bam wɔnɪ tɪn, o ma na weyuu na pʊrɪ yɪ Wɛ Joro kʊm tɔɡɪ da kʊ tu o baŋa, yɪ kʊ nyɪ dɪ kunkwɛŋə te.

¹¹ O ma ni kwɛrɛ laan na ŋɔɔnɪ weyuu nɪ ka wɪ:
«Nmʊ mʊ yɪ amʊ bu-dua a na soe dɪ a wʊ maama.

A tiini a jɪɡɪ wʊpɔlo zanzan dɪ nmʊ.»

¹² Kʊ na-niə da mʊ Wɛ Joro kʊm dɛ kʊ pa o vu kagʊa wʊ.

¹³ O maa wʊ kagʊa kam wɔnɪ taan da fiinna. O na wɔra tɪn, sʊtaanɪ laan ma tui o te, sɪ dɪ gan-o sɪ o ya kɪ o cɔɡɪ. O maa zʊʊrɪ dɪ kagʊ-vara, yɪ Wɛ malesɪ dɪ tui o te sɪ zɛn-o.

*Zezi na bɛŋɪ nɔɔna bana sɪ ba taa tɔɡ-o te tɪn
(Matiyu 4:12-22, Luki 4:14-15, 5:1-11)*

14 Ba dɛɛn ma ja Zan ba kɪ pɪna digə nɪ. Kuntv kwaga nɪ Zezi ma joori o vu Galile. O maa wura o tɔɔl Wɛ kwər-ywəŋə kam o bri nɔɔna,

15 yɪ o wɪ: «Maŋa kam laan yiə, Wɛ paari dɪm na lagi dɪ ba nɔɔna tɪtari nɪ tɪn. Kuntv ŋwaani, ləni-na á wuru á yagi kəm-balwaarv tɪm, sɪ á daari á sɛ Wɛ kwər-ywəŋə kam.»

16 Zezi dɛɛn maa wv Galile nɪnɪv kum ni nɪ o veə. O ma na nɔɔna bale, ba na yɪ cɔrv. Ba didva yɪri mv Simɔn. O nyaani yɪri mv Andre. Ba yɪ kaləŋ-jara mv. Ba maa wv na bam wvni ba dvlɪ buri sɪ ba ma ja kale.

17 Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Zaŋɪ-na á ba á taá tɔɔt amv. Aá pa á taá beeri nɔɔna mv á pa-nɪ, sɪ ba taa tɔɔt-nɪ, nɪ á na yəni á jaani kale te tɪn.»

18 O na tagɪ kuntv tɪn, ba ma zaŋɪ lɪla ba yagi ba buri sɪm, yɪ ba vu ba tɔɔt o kwaga.

19 Zezi na ve yigə finftɪn tɪn, o daa ma na nɔɔna bale. Ba didva yɪri mv Zaki. O nyaani dɪ maa wura, o yɪri mv Zan. Ba ko yɪri mv Zebede. Ba maa wv naboro wvni ba kwɛ ba buri.

20 O laan ma bəŋi-ba. O na bəŋi-ba kuntv tɪn, ba ma zaŋɪ lɪla ba yagi ba ko wvm dɪ o tɪntvŋna bam naboro kum wvni, yɪ ba vu ba tɔɔg-o.

*Zezi na zəli cicirə nɔɔnv yira ni te tɪn
(Luki 4:31-37)*

21 Zezi dɪ o karabiə ma tɔɔt daani ba vu ba zv tɪv kvdoŋ wv, kv yɪri mv Kapernawum. Zwifə bam siun dɛ na yɪ tɪn, Zezi ma vu o zv ba Wɛ-digə kam sɪ o bri-ba.

²² O na bɾɪ-ba tɪn, nɔɔna balɔ na wɔra tɪn maa tiini ba yɪ yəəu dɪ o zaasɪm dɪm, bɛɲwaanɪ o ni-taanɪ dɪm jɪgɪ dam dɪ dwe ba tɪtɪ cullu karanyɪna tiinə bam taanɪ dɪm.

²³ Nɔɔnɔ wɔdonɲ dɛɛn maa wɔ ba Wɛ-digə kam wɔnɪ, yɪ cɪcɪrə jɪg-o. O ma kaastɪ dɪ kwər-dɪa o wɪ:

²⁴ «Zezi, Nazaretɪ tu, bɛɛ mɔ n lagɪ dɪbam tee nɪ? Nmɔ tu sɪ n cɔgɪ dɪbam dwi mɔ na? A ye nmɔ na yɪ wɔlɔ. Nmɔ yɪ Wɔ-pɔŋo Tu wɔlɔ Wɛ na tɔŋɪ tɪn mɔ.»

²⁵ Zezi ma kaanɪ cɪcɪrə kam o wɪ: «Cəgɪ sɔɔ, sɪ n nunɲɪ n daari baarɔ wɔm.»

²⁶ O na tagɪ kuntɔ tɪn, cɪcɪrə kam ma tiini ka ja nɔɔnɔ wɔm ka su. Ka ma kaastɪ dɪ kwər-dɪa yɪ ka nunɲɪ ka daari nɔɔnɔ wɔm.

²⁷ Nɔɔna bam na nɛ kuntɔ tɪn, kɔ ma sɔ ba maama lanyuranɪ, yɪ ba bwe daanɪ ba wɪ: «Bɛɛ mɔ kuntɔ? O bɾɪ cwə-dɔŋa mɔ yɪ o zaasɪm dɪm jɪgɪ dam. Nii, o na tɛ cɪcɪrɪ nɪ sɪ viiri, yɪ sɪ sɛ o ni.»

²⁸ Nɔɔna balɔ maama na zɔvɪ Galile je sɪm nɪ tɪn dɛɛn ma ni Zezi ŋwa lɪla.

*Zezi na pɛ yawɪna zanzan na yazurə te tɪn
(Matiyu 8:14-17, Luki 4:38-44)*

²⁹ Zezi dɪ o nɔɔna bam ma nunɲɪ Wɛ-digə kam nɪ, ba tɔgɪ dɪ Zakɪ dɪ Zan ba vu ba yɪ Simɔn dɪ Andre-ba sɔŋo.

³⁰ Paa maa jɪgɪ Simɔn tɪnkaanɪ yɪ o tigə. Ba ma ta dɪ Zezi kɔ na kɪ-o te tɪn.

³¹ O ma vu kaanɪ wɔm te, o ja o jɪŋa o pa o zanɲɪ wɛɛnɪ. Paa kam ma da ka yag-o. O ma zanɲɪ o kɪ wɔdiu o pa-ba.

³² Wε na zu yi tɪga wɔra ka yi tɪn, nɔɔna maa jaanɪ balɔ maama na yi yawɪna dɪ ciciri na jɪgɪ balɔ maama tɪn ba tui Zezi te.

³³ Tɪv kɔm nɔɔna bam maama ma vu ba gilimi Simɔn-ba sɔɲɔ ni nɪ.

³⁴ Zezi ma pa nɔɔna zanzan na yazurɔ dɪ ba yawɪrɔ dwi dwi, yi o daari o zɛli ciciri zanzan nɔɔna yira nɪ. O ma wɔ sɛ sɪ ciciri sɪm ɲɔɔnɪ kɔlɔkɔlɔ, sɪ na maɲɪ sɪ ye o na yi wɔlɔ tɪn ɲwaanɪ.

³⁵ Tɪga na pɔvri tɪtɪtɪ yi wε daa ta wɔ puli tɪn, Zezi ma zaɲɪ o nuɲɪ o vu jɛgɔ kalɔ nɔɔn-nɔɔnɔ na tɔrɔ tɪn. O wɔra o warɪ Wε o yiranɪ.

³⁶ Simɔn-ba laan ma zaɲɪ ba nuɲɪ sɪ ba beeri o jɛgɔ.

³⁷ Ba na nε-o tɪn, ba ma ta dɪd-o ba wɪ: «Nɔɔna bam maama lagɪ sɪ ba na nmɔ.»

³⁸ Zezi ma lɔri-ba o wɪ: «Zaɲɪ-na sɪ dɪ kɛ dɪ vu je sɪdonnɔ. A maɲɪ sɪ a vu tɪ-balwa balɔ na wɔ yoba seeni tɪn a tɔɔlɪ Wε kwɔrɔ kam. Kɔ yi kɔntɔ ɲwaanɪ mɔ a nuɲɪ Wε te a ba.»

³⁹ O laan ma beeri o tɔgɪ Galile wɔ maama. O maa yɛni o zɔvri Zwifɔ bam Wε-di sɪm. O maa bɪri nɔɔna Wε cɪga kam, yi o zɛli ciciri nɔɔna yira nɪ.

*Zezi na pε nanyɔɲɔ na yazurɔ te tɪn
(Matiyu 8:1-4, Luki 5:12-16)*

⁴⁰ Nɔɔnɔ wɔdɔɲ dɛɛn mɔ wɔra, o na yi nanyɔɲɔ. O ma zaɲɪ o vu Zezi te, o kuni doonɔ o yigɔ nɪ o loor-o o wɪ: «Nmɔ na laga, nɲɪ wantɪ n pa a na yazurɔ a ji lanyɪranɪ.»

⁴¹ O ḡwaṅa ma zṽ Zezi. O ma twi o jṅa o dwe-o, yi o wi: «Een. A laga. Zañi di yazurə sṽ n ji lanyirani.»

⁴² O na tagi kuntu bɪdwi baṅa ni tin, mu yawu kum yagi nɔɔn wum, yi o yira yam ji lanyirani.

⁴³ Zezi ma daa ta did-o o wi, o ve, yi o daari o kaan-o o wi:

⁴⁴ «Yi zañi n ta kulɔ na ki tin n bri nɔɔn-nɔɔn. Nan yɔori n vu We kaanum tu wum te, sṽ n pa o nii n yira yam, sṽ n daari n kwe wəənu tɪɔ Moyisi cullu tim na bri ni ti maṅi tin n pa-o, sṽ o ma o kaani Baṅa-We. Kuntu wó bri nɔɔna maama ni n yawu kum suni ku je.»

⁴⁵ Zezi na tagi kuntu tin, nɔɔn wum ma nunji yi o kari o ḡɔni kulɔ na ki tin o pa nɔɔna maama lwarɪ ku ni ni. Kuntu ḡwaani Zezi daa wari o zṽ tɪɔ di tɪɔ wɔ yi o wɔ səgi o titi. O ma leeri o maṅi gaa wɔni nɔɔna na tərə me tin. Nɔɔna maa yəni ba nunji je maama ba ve o te.

2

*Zezi na bri ni o jigi dam sṽ o yagi nɔɔna lwarim o ma ce-ba te tin
(Matiyu 9:1-8, Luki 5:17-26)*

¹ Da funfun na ke tin, Zezi ma joori o vu Kapernawum. Tɪɔ kum nɔɔna bam ma lwarɪ ni o tu o wɔ sɔɔɔ ni.

² Ba zanzan ma ba ba la daani sɔɔɔ kum ni, yi laṅa daa tərə ku ni ni di funfun di. O maa wɔra o ḡɔni We taani o bri-ba.

³ O na wɔra o bri-ba kuntu tin, nɔɔna badonnə ya jigi kɔɔɔ ba bɪni o te, yi nɔɔna bana zɪɔ-o di gungolo.

⁴ Ba na yi jəgə kam tɪn, ba maa warɪ ba ja-o ba yi Zezi te, kɔgɔ kum na daga tɪn ŋwaanɪ. Ba ma ja-o ba di digə kalɔ Zezi na wɔ ka wɔnɪ tɪn nayuu, ba zagɪ ba puri bɔɔnɪ ba maŋɪ dɪ Zezi na wɔ mɛ tɪn. Ba ma daari ba pa gungolo kum kɔrɔ kum na tigi kɔ banja nɪ tɪn tɔgɪ da kɔ tu digə kam wɔ.

⁵ Zezi ma lwarɪ nɪ ba kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪd-o. O ma ta dɪ kɔrɔ kum o wɪ: «A bu, nmɔ lwarɪm dɪm ti.»

⁶ Wɛ cullu karanyɪna tiinə badaara ya tɔgɪ ba wɔra. Ba maa je ba bwe ba wɔnɪ ba wɪ:

⁷ «Bɛɛ mɔ yɪ o ŋɔɔnɪ kɔntɔ don? O paɪ o dɪ Wɛ yɪ bɪdɔwɪ mɔ. O ŋɔɔnɪ o twɪ Wɛ mɔ. Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wantɪ o yagɪ nɔɔnɔ lwarɪm o ma ɛɛ-o, kɔ na dai Wɛ DI yɪranɪ.»

⁸ Zezi ma lwarɪ ba na jigɪ wɔbɔŋa yalɔ ba wɔnɪ tɪn. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Bɛŋwaanɪ mɔ á bɔŋɪ kɔntɔ don?

⁹ Kɔɔ mɔ yɪ mwali kɔ dwe, a na tagɪ dɪ kɔrɔ kum a wɪ: <Nmɔ lwarɪm dɪm ti> mɔ yɪ mwali, naa a na tagɪ a wɪ: <Zaŋɪ wɛɛnɪ n kwe n gungolo kum n ta n veə> mɔ yɪ mwali?

¹⁰ A nan wɔ pa abam lwarɪ nɪ, amɔ wɔlɔ na yɪ Nabiin-bu wɔm tɪn jigɪ dam lɔgɔ banja nɪ, sɪ a yagɪ nɔɔna lwarɪm a ma ɛɛ-ba.»

O laan ma ta dɪ kɔrɔ kum o wɪ:

¹¹ «A lagɪ a ta dɪ nmɔ, zaŋɪ wɛɛnɪ sɪ n kwe n gungolo kum n ja n vu sɔŋɔ.»

¹² Zezi na tagɪ kɔntɔ tɪn, bɪdɔwɪ banja nɪ mɔ nɔɔnɔ wɔm zaŋɪ ba maama yigə nɪ o kwe o gungolo kum o nunji o viiri. Ba na nɛ kɔntɔ tɪn,

ku ma ki ba maama yəəu. Ba ma zuli Wε yi ba wɪ: «Dí daa ta wɔ fɔgi dí na kəm dɪntu donj.»

*Zezi na bəŋi Leevi si o taa tɔg-o te tin
(Matiyu 9:9-13, Luki 5:27-32)*

¹³ Zezi daa ma nuŋi o vu o wɔ Galile nɪnɪ kum ni nɪ. Kɔgɔ zanzan ma ba o te ku gilim-o. O maa wɔra o brɪ-ba Wε cɪga kam.

¹⁴ O daa ma zaŋi o maa kea. O na maa ke tin, o ma na nɔɔnɔ wɔdonj, o yɪri mu Leevi. O ko yɪri mu Alɪfi. O dɛen je me seeni o na yəni o je o jonji lampoo tin mu. Zezi ma ta did-o o wɪ: «Zaŋi n ta n tɔgi-nɪ.» O ma siɪni o zaŋi o tɔgi o kwaga.

¹⁵ Zezi dɛen ma vu Leevi sɔŋɔ si o di wɔdiu dɪ o karabiə bam. Lampo-jonjɔnə dɪ nɔn-cɪcɔgɪrɔ zanzan dɪ maa tɔgi ba wɔra ba di wɔdiu kum dɪ ba, bɛŋwaani balɔ dɛen na tɔg-o tin daga.

¹⁶ Wε cullu karanyɪna tiinə badaara na nuŋi Farizian tiinə kɔgɔ kum wɔ tin maa tɔgi ba wɔra. Ba na ne Zezi na je o di wɔdiu dɪ nɔn-cɪcɔgɪrɔ dɪ lampo-jonjɔnə kuntu tin, ba ma bwe o karabiə bam ba wɪ: «Bε mu ki yi o di wɔdiu didaanɪ lampo-jonjɔnə dɪ nɔn-cɪcɔgɪrɔ tim kuntu?»

¹⁷ Zezi ma ni ba na tagɪ kulɔ tin. O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Ku na yi balɔ na jigɪ yazurə tin, bantɔ wɔ maŋi si ba vu dɔgɪta tu te si o sooni-ba. Ku daari balɔ na ba jigɪ yazurə tin mu maŋi si ba vu si ba na soonim. A na tu lɔgɔ baŋa tin, ku dai si a bəŋi balɔ na maŋi ba yi nɔn-ŋɔna tin, amɔ nan tuə, si a bəŋi nɔn-balwaarɔ mu si ba ba amɔ te.»

*Zezi zaasɪm dɪm na yi zaasɪm-dɔvɔri te tin
(Matiyu 9:14-17, Luki 5:33-39)*

¹⁸ Zan karabiə bam dɪ Farizɪan tiinə bam dɛɛn yəni ba vɔ ni. Nɔɔna badonnə ma vu Zezi te ba bwe-o ba wɪ: «Bɛŋwaanɪ mʊ Zan karabiə bam dɪ Farizɪan tiinə bam yəni ba vɔ ni, yɪ nmʊ karabiə bam ba vɔa?»

¹⁹ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Nɔɔnʊ na di kaanɪ yɪ o kɪ candiə, yɪ o cilonnə na wɔra sɪ ba tɔɔɪ ba di, bantʊ wó wanɪ ba vɔ ni yɪ kan-barʊ wʊm ta wʊ ba tee nɪ na? Ba bá sɛ ba vɔ ni maŋa kalʊ kan-barʊ wʊm ta na wʊ ba tee nɪ tɪn.

²⁰ Kʊ nan wó ba kʊ yɪ maŋa kam ba na wó ja kan-barʊ wʊm ba viiri tɪn. Maŋa kam kʊntʊ nɪ o daa na təri ba tee nɪ tɪn, mʊ ba laan wó vɔ ni.

²¹ Nɔɔn-nɔɔnʊ bá sɛ o kwe garyi-dʊʊrɪ o ma fəri gwar-donɔ kulʊ na kaari tɪn. O nan na kɪ kʊntʊ, garyi-dʊʊrɪ dɪm laan wó vuuri gwar-donɔ kʊm dɪ pa kʊ tiini kʊ cɔɔɪ zanzan.

²² Nɔɔn-nɔɔnʊ dɪ nan bá sɛ o kwe sa-dʊŋa o lo o kɪ lɔ-donɔ wʊnɪ. O na kɪ kʊntʊ, yɪ sana kam na keeri, kaá pa lɔɔ kʊm bagɪ mʊ. Lɔɔ kʊm wó cɔɔɪ yɪ sana kam dɪ lo. Kʊntʊ ŋwaanɪ nɔɔnʊ maŋɪ sɪ o kwe sa-dʊŋa o kɪ lɔ-dʊŋʊ wʊnɪ mʊ.»

*Zezi Krisi na dwe siun dɛ cullu tɪm te tɪn
(Matiyu 12:1-8, Luki 6:1-5)*

²³ Zwifə bam siun dɛ dɪdonɪ na yɪ tɪn, Zezi dɛɛn ma tɔɔɪ karɪ wʊ o maa kea. O karabiə bam dɪ maa tɔɔɪ ba veə, yɪ ba bwəri mɪna ba yu ba dʊna.

²⁴ Farizɪan tiinə bam na nɛ ba na kɪ te tɪn, ba ma ta dɪ Zezi ba wɪ: «Nii ba na kɪ te tɪn. Bɛɛ mʊ yɪ ba tʊŋɪ tɪtʊŋɪ dɪlʊ na cɔɔɪ siun dɛ cullu tɪm tɪn?»

²⁵ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Abam ta wʊ fɔɔɪ á karɪmɪ Wɛ tɔnɔ kʊm na brɪ Pɛ Davidi taanɪ te

tin na? Ku bri ni manja kalu Abiata deen na yi We kaanum yuutu tin, kana deen jigi Davidi di o noona bam, yi ba ba jigi wodi u si ba di.

²⁶ O ma vu o zu We dige, yi o kwe dipwa yalu na tigi da We hwaani tin o di. Dipe dim kuntu culu si non-gaa di-di, ku na dai We kaanum tiine yirani. Davidi deen di dipe dim, yi o daari o pa o noona bam di togi ba di.»

²⁷ O daa ma ta di ba o wi: «We na ki nabiine DI yagi lugu bana ni tin, DI tiji siun de da yarpe maama wani, si ku taa jigi zane mu ku pa-ba, si ku dai ni We ki nabiine siun de cullu tum togim hwaani mu.

²⁸ Kuntu hwaani amu Nabiin-bu wum jigi ni siun de cullu tum bana ni.»

3

Zezi na pe noonu na yazure siun de ni te tin (Matiyu 12:9-14, Luki 6:6-11)

¹ Zezi daa ma joori o vu o zu ba We-dige kam. Nyonu maa wura o jija dida na tiga.

² Farizian tiine badonne maa lagi cwaje si ba bri ni Zezi ki o cogi. Kuntu hwaani ba ma je ba yiri Zezi si ba nii, oo se o pa noonu wum na yazure siun de dim ni naa o ba se.

³ Zezi ma ta di noonu wum o wi: «Zaji n zigi noona bam maama titari ni.»

⁴ O laan ma bwe ba maama o wi: «Culu bri bee mu? Koo mu manji di culu kum, noonu na ki o don lanyirani siun de ni mu manji naa o na ki-o lwarim mu gara? Nyonu na vri o don hwa siun de ni mu manji naa o na gu-o mu gara?»

O na bwe-ba kuntu tin, ba maa cim.

⁵ O ma nii ba maama yi o banɩ zanɩ. O wu ma cɔɔɩ zanzan ba wɔbɔɩja na tɩɔɩ tɩn ŋwaanɩ. O laan ma ta dɩ nɔɔnɔ wɔm o wɩ: «Twi n jɩja kam.» O ma twɩ-ka, yi ka joori ka ji lanyɩranɩ.

⁶ Farizɩan tiinɔ bam na nɛ o na kɩ te tɩn, ba ma nuɩji ba vu ba banɩ dɩ Pɛ Erɔdɩ kwaga nɔɔna bam, sɩ ba lagɩ cwɔɩjɔ ba gɔ Zezi.

Nɔn-kɔɔɔ na tu Zezi te te tɩn

⁷ Zezi dɩ o karabiɔ bam ma zanɩ ba kɛ. Ba ma vu ba yi nuɩɔ kɔm ni. Kɔɔɔ zanzan ma nuɩji Galile je sɩm nɩ ba tɔɔɩ o kwaga.

⁸ Nɔɔna badonnɔ dɩ ma nuɩji Zeruzalem dɩ Zude maama, dɩ Yidume je sɩm nɩ. Badaara dɩ ma nuɩji je sɩɔ na wɔ Zɔrden bugɔ kam bube dɩdonɩ dɩm nɩ tɩn, dɩ Tiiri dɩ Sidon tɩ-niɔ yam maama wɔnɩ. Kɔ-fɔrɔ zanzan ma vu Zezi te, ba na lwarɩ o na kɩ kulɔ maama tɩn ŋwaanɩ.

⁹ Ba kɔɔɔ kɔm na daga yi ba tiini ba pɩn-o zanzan tɩn, o ma ta dɩ o karabiɔ bam sɩ ba ja naboro ba ba ba zɩɔ da, sɩ o wantɩ o zɔ kɔ wɔ.

¹⁰ O na manɩ o pa nɔɔna zanzan na yazurɔ tɩn, kɔ ma pa yawɩna bam maama yigi ba pɩn-o, yi ba kwaanɩ sɩ ba dwe o yɩra.

¹¹ Manɩ kalɔ maama ciciri sɩm na yɔni sɩ na-o, sɩ wɔ tɔ o yigɔ nɩ mɔ, yi sɩ kaasɩ sɩ wɩ: «Nmɔ mɔ yi Wɛ Bu wɔm.»

¹² Ciciri sɩm na yɔni sɩ tɛ kuntu donɩ, o yɔni o kaanɩ-sɩ mɔ, sɩ sɩ yi pa nɔɔn-nɔɔnɔ lwarɩ o na yi wɔɔɔ tɩn.

*Zezi na kuri o tɩntɔɩɩna fugɔ-bale bam te tɩn
(Matiyu 10:1-4, Luki 6:12-16)*

¹³ Zezi laan ma zaŋɪ o vu o di piu kɔdonɔ yuu. O ma bəŋi balu o na lagɪ tɪn sɪ ba ba o te.

¹⁴ Ba na tu tɪn, o ma kuri nɔɔna fugə-bale sɪ ba taa wɔ o tee nɪ, sɪ o taa tɔŋɪ-ba sɪ ba taa ve ba tɔɔla Wɛ kwərə kam dɪ nɔɔna.

¹⁵ O ma daari o pa-ba dam sɪ ba wani ciciri ba zəli nɔɔna yɪra nɪ.

¹⁶ Nɔɔna fugə-bale bam o na kuri tɪn yɪra mu tɪntu:

Simɔn wɔɔɔ Zezi na pɛ o yɪri nɪ Pɪyɛɛri tɪn,

¹⁷ dɪ Zaki wɔɔɔ na yɪ Zebede bu tɪn, dɪ o nyaanu Zan.

Zezi ma pa bantɔ yɪri nɪ Bɔanergɛsɪ, kɔ kuri mu Du-baka biə.

¹⁸ Dɪ Andre, dɪ Filipi, dɪ Batelemi, dɪ Matiyu, dɪ Toma,

dɪ Zaki wɔɔɔ na yɪ Alɪftɪ bu tɪn, dɪ Tadi,

dɪ Simɔn wɔɔɔ na yɪ Zelɔtɪ nɔɔna bam wɔ nɔɔnu tɪn,

¹⁹ dɪdaani Zudasɪ Yiskariyo wɔɔɔ na wɔ ba o yəgi Zezi o pa nɔɔna tɪn.

*Wɔɔ dam mu Zezi mai o zəli ciciri sɪm?
(Matiyu 12:22-32, Luki 11:14-23, 12:10)*

²⁰ Zezi ma joori o vu sɔŋɔ. Kɔgɔ zanzan daa ta ma ba kɔ gilimi sɔŋɔ kɔm. Kɔ ma pa Zezi dɪ o karabiə bam daa warɪ ba na laŋa sɪ ba di wɔdiu dɪ.

²¹ O sɔŋɔ tiinə na ni kuntu tɪn, ba ma zaŋɪ ba nuŋi sɪ ba vu ba ja-o ba viiri, bɛŋwaanɪ nɔɔna tɛ ba wɪ, o co mu.

²² Wɛ cullu karanyɪna tiinə ya nuŋi Zeruzalem ba ba sɪ ba nii-o. Ba maa tɛ ba wɪ: «Sɔtaana-pɛ Belizebuli mu jɔg-o. Kɔ yɪ wɔntɔ dam mu o ma o zəli sɔtaana.»

²³ Zezi laan ma bəŋi-ba si ba ba o te, yi o daari o maŋi mumaŋa o bri-ba o wi: «Nɔɔnu wó wani o ma sutaana-pe dam o ma zəli sutaana na?

²⁴ Tɔv kulɔ paari na pɔɔri kuni bile yi ba jigi daani tin, kúv tɔ mɔ.

²⁵ Sɔŋɔ kulɔ maama na pɔɔri kɔ titi wɔni tin, kɔ di wó tɔ mɔ.

²⁶ Sutaana-pe na joori o jigi di o titi, kɔ bri ni o paari dim pɔɔri bile mɔ yi o dam ti. Oó tɔ mɔ.

²⁷ Kɔ nan na yi te tin, sutaana-pe nyi di nɔn-didɛɛrɔ na yiri o sɔŋɔ te tin mɔ. Nɔɔnu na lagɔ si o zɔ didɛɛrɔ wɔm sɔŋɔ o ŋɔ, o maŋi si o da yigə o ja didɛɛrɔ wɔm o vɔ mɔ. O na de yigə o vɔ-o, o laan wó wani o zɔ o kwalɔmi o jijiguru tum maama o ja viiri.

²⁸ A lagɔ a ta ciga mɔ di abam si, kəmbalwaaru tilɔ maama nɔɔna na ki tin, naa tabalwaaru tilɔ ba na ŋɔɔni tin, Wɛ wai DI yagi-ti DI ma ɛɛ-ba.

²⁹ Kɔ daari, wɔlɔ maama na ŋɔɔni o twi Wɛ Joro kɔm tin, Wɛ bá sɛ si DI ma ɛɛ kuntu tu maŋa di maŋa. Lwarim dim kuntu wó ta togi kuntu tu si kɔ taa ve maŋa kalɔ na ba ti tin.»

³⁰ Ba na tagi ba wi, cicirə mɔ jig-o tin, mɔ o tagi kuntu di ba.

*Zezi nu di Zezi nyaana na yi balɔ tin
(Matiyu 12:46-50, Luki 8:19-21)*

³¹ Zezi nu di o nyaana ma ba o na wɔ mɛ tin, ba zigi sɔŋɔ kɔm manɔŋo ni, yi ba pa ni si ba bəŋ-o.

³² Kɔgɔ zanzan maa je ba gilim-o. Ba ma ta dɪd-o ba wɪ: «N nu dɪ n nyaana tu ba wɔ mancoŋo nɪ, yɪ ba lagɪ-m.»

³³ O ma ləri-ba o wɪ: «Wɔɔ mɔ yɪ a nu, bran yɪ a nyaana?»

³⁴ O laan ma nii balɔ na je ba gilim-o tun seeni yɪ o wɪ: «Amɔ nu dɪ a nyaana mɔ tɪntɔ.

³⁵ Bɛŋwaanɪ wɔɔ maama na kɪ Wɛ wɔɔɔŋa na lagɪ te tɪn mɔ yɪ a nyaanɪ dɪ a nakɔ dɪ a nu.»

4

Zezi na maŋɪ mɪmaŋa o brɪ nɔɔna te tɪn (Matiyu 13:1-23, Luki 8:4-15)

¹ Zezi dɛɛn maa wɔ nɪntɔ kɔm ni nɪ o brɪ nɔɔna bam. Nɔɔna zanzan ma ba ba gilim-o. Ba kɔgɔ kɔm na daga tɪn, o ma zanɪ o di naboro kɔ na wɔ na bam wɔnɪ tɪn, yɪ o jəni sɪ o brɪ-ba. Nɔɔna bam maama ma maŋɪ na bam ni nɪ, sɪ ba taa cəgi o taanɪ dɪm.

² O maa maɪ mɪmaŋa o brɪ-ba wəənu zanzan, yɪ o zaasɪ-ba o wɪ:

³ «Cəgi-na. Valɔ dɛɛn mɔ wɔra. O ma zanɪ o vu o kara sɪ o du.

⁴ O ma kari o dɔɔɔ o wo-duuru tɪm. Tɪdonnə ma tɔ cwəŋə ni nɪ. Zunə ma ba ba twɛ-tɪ ba dɪ.

⁵ Tɪdonnə ma tɔ kandwa jəgə nɪ valɪm na ba daga mɛ tɪn. Tɪ ma wɔ daanɪ tɪ puli, valɪm dɪm na ba lirə tɪn ŋwaanɪ.

⁶ Wɪa ma ba ka baanɪ tɪ maama. Tɪ bɔnnɔ na wɔ zɔ tɪga tɪn, tɪ ma tɪ.

⁷ Kɔ daari wo-duuru tɪdonnə ma tɔ sabari wɔnɪ. Tɪ na puli tɪn, sabari sɪm laan ma zanɪ sɪ li-tɪ sɪ gɔ, yɪ tɪ daa wɔ kɪ biə.

⁸ Kɔ daari tɔdonnə ma tɔ tɔ-ywəŋə jəgə nɪ, tɪ ma puli tɪ nuŋi tɪ kɪ biə lanyirani. Tɔdonnə kɪ nɪɛɛni biə fiintɔ fiintɔ. Tɔdaara kɪ nɪɛɛni biə fusiɾdɔ fusiɾdɔ. Tɪtɪm dɪ maa kɪ nɪɛɛni biə bi bi.»

⁹ Zezi laan ma ta o wɪ: «Á nan fəgi á cəgi a taani dɪm lanyirani.»

¹⁰ Kɔgɔ kɔm na viiri kɔ daari Zezi o yirani tɪn, nɔɔna balɔ ya na wɔ o tee nɪ tɪn badaara ma tɔgi dɪ o karabiə fugə-bale bam, ba vu ba bwe-o mɪmaŋa yam kuri.

¹¹ O ma ləri-ba o wɪ: «Kɔ na yɪ abam, Wɛ maŋi Dɪ pa á lwarɪ Dɪ paari dɪm kuri na yɪ te tɪn, yɪ cɪga kam kɔntɔ ya maŋi ka səgi mɔ. Kɔ daari, balɔ na dai amɔ kɔgɔ kɔm wɔ nɔɔna tɪn, a ma mɪmaŋa yirani mɔ a bri-ba Wɛ cɪga kam,

¹² sɪ

‹ba na niə, sɪ ba yɪ taa nai lanyirani,

ba na cəgə, sɪ ba yɪ taa ni ka kuri.

Kɔ na dai kɔntɔ, ba ya wó pipiri ba sɛ Wɛ,

yɪ Dɪ wó yagi ba lwarɪm Dɪ ma cɛ-ba.› »

¹³ Zezi laan ma bwe-ba o wɪ: «Á wɔ ni mɪmaŋi dɪntɔ kuri na? Kɔntɔ tɪn, á nan wó kɪ ta mɔ á ni mɪmaŋa yadonnə yam kuri?

¹⁴ Mɪmaŋi dɪm kuri mɔ tɪntɔ:

Wo-duuru tɪlɔ valɔ wɔm na jɪgi o du tɪn mɔ bri Wɛ taani dɪm na yɪ te tɪn.

¹⁵ Nɔɔna badonnə nyɪ dɪ cwəŋə kam ni wo-duuru tɪm na tɔ mɛ tɪn mɔ. Bantɔ na ni Wɛ taani dɪm tɪn, sɔtaani ma da dɪ ba dɪ li-dɪ, yɪ dɪ wɔ zɔ ba wɔbɔŋa.

16 Nɔɔna badonnə nyi di kandwa jəgə kalu wo-duuru tum na tu da tin mu. Bantu na ni We taani dim tin, ba jɔɔɔ-di lila di wɔpolo.

17 Taani dim ma wɔ tiini di zu ba wɔbɔɔɔ. Yaara na yi-ba, yi ba na bɛɛsi-ba We taani dim nɔɔaani, baá da ba kwe-di ba yagi mu lila.

18 Nɔɔna badaara nyi di sabari sum jəgə kam wo-duuru tum na tu da tin mu. Bantu mu yi balu na ni We taani dim,

19 yi ba ta jigi liə di lugu banja wəənu tum. Səbu-lagi ma cɔgi ba wɔbɔɔɔ yi wo-yɔɔru fra jigi-ba, ku pa ba kwe We taani dim ba yagi, yi di wɔ jaani kuri di pa-ba.

20 Ku daari nɔɔna badaara nyi di ti-ywəɔɔ jəgə kam wo-duuru tum na tu da tin mu. Bantu mu yi balu na ni We taani dim yi ba sɛ-di lanyirani tin. Kuntu ma pa We taani dim ja kuri di pa-ba, nɔɔɛni wo-duuru na ki biə lanyirani, si ku manɔ di biə fiinto fiinto, yi tɔdaara di ki biə fusiɔdu fusiɔdu, yi tɔdonnə di ki biə bi bi tin.»

Kania mumaɔa (Luki 8:16-18)

21 Zezi daa ma manɔ o bri-ba o wɔ: «Nɔɔnu na tarigi kania, oó sɛ o kwe-ka o pu tɔtɔgo kuri ni, naa o zigi-ka gadogo kuri ni na? Aye. Oó kwe-ka o pali wɛɛni mu.

22 Kulɔ maama na sɛgi zim nɔɔna tee ni tin wó ba ku kwɔn. Kulɔ maama na pugi zim tin wó ba ku puri si nɔɔna maama lwarɔ-ku.

23 Á nan fɔgi á cɛgi a taani dim lanyirani.»

24 O daa ma ta o wɔ: «Kwaanɔ-na á pa á na ni kulɔ tin zu á wɔbɔɔɔ. Abam na mai bwanja kalu

á manɔ á pa á donnə tɪn, Wɛ dɪ wó ma bwanja kantɔ mɔ DI manɔ DI pɛɛɪ DI pa abam.

²⁵ Benwaaɪ, nɔɔnɔ wɔɔɔ na manɔ o jɪgɪ wɔɔɔ tɪn, o ta wó jonɪ kɔɔɔɔ o wɛɪ da, yɪ nɔɔnɔ wɔɔɔ nan na manɔ o ba jɪgɪ kɔɔɔɔ tɪn wó ba o ga kɔɔɔ fɪnfɪn o ya na jɪgɪ tɪn dɪ.»

Wo-vaalɔ bɪrɔ mɪmanja

²⁶ Zezi daa ma ta o wɪ: «Wɛ paarɪ dɪm nyɪ dɪ nɔɔnɔ na kwe wo-duuru o du o kara wɔnɪ te tɪn mɔ.

²⁷ Tɪtɪ nɪ o maa tɪgɪ o dɔa. Wɪa nɪ o maa yɛnɪ o zaɪ. Wɪa dɪ tɪtɪ maama wo-vaalɔ tɪm maa pulɔ yɪ tɪ bɪra, yɪ valɔ wɔm yɛrɪ tɪ na kɪ te tɪ pulɪ.

²⁸ Tɪga kam nɪ mɔ wɛənu tɪm tɪtɪ yɛnɪ tɪ pulɪ tɪ nunɪ tɪ da yɪgɔ tɪ kɪ vɔɔɔ. Tɪ laan ja pugɔ yɪ tɪ daarɪ tɪ kɪ bɪɔ.

²⁹ Wo-vaalɔ tɪm na bɪgɪ tɪ tɪ, valɔ wɔm laan wó kwe o sɔgɔ o vu o zagɪ-tɪ, faa manja kam na yɪ tɪn nɔwaaɪ.»

Wɛ paarɪ dɪm na yɪ te tɪn

(Matiyu 13:31-32, Luki 13:18-19)

³⁰ Zezi daa ta ma ta o wɪ: «Amɔ wó ma bɛɛ mɔ a maa manɔ a bɪrɪ abam Wɛ paarɪ dɪm na nyɪ te tɪn? Aá ma mɪmanja mɔ a bɪrɪ abam sɪ á lwarɪ lanyɪranɪ.

³¹ Wɛ paarɪ dɪm nyɪ dɪ nɔɔnɔ na kwe wo-duu na yɪ mɪmɪnɔ o du tɪga nɪ, yɪ wo-duu kɔm kɔntɔ mɔ tiini kɔ yɪ mɪmɪnɔ wo-dwɔ maama wɔnɪ.

³² O na dugɪ-kɔ tɪn, kɔ laan ma nunɪ kɔ jɪ kamunu kɔ dwɛnɪ dwɔ balɔ maama na wɔ o kara kam nɪ tɪn. Kɔ ma ta nɛ kamunɔ kamunɔ, yɪ zunɔ tui ba sɔ ba pwɛru kɔ yuu nɪ, kɔ na jɪgɪ woro tɪn nɔwaaɪ.»

³³ Zezi maa mai mumaŋa yantu dwi zanzan mu o maŋi We taani dum o bri noona bam. O maa yani o bri-ba nuneeni ba na wu wanu ba ni di kuri te tin.

³⁴ O maa mai mumaŋa yirani mu o bri noona bam. Ku na yani ku yi wuntu di o karabiə bam yirani, o yani o te wənu tum maama kuri o bri-ba.

*Zezi na jigi dam vu-foro di na baŋa ni te tin
(Matiyu 8:23-27, Luki 8:22-25)*

³⁵ De dum kuntu wa-zuuri maŋa ni, Zezi ma ta di o karabiə bam o wi: «Pa-na di kwe naboro di vu di be bube didon dum.»

³⁶ O na je naboro kum wuni kuntu tin, ba ma kwe-o ba ja viiri yi ba daari kogo kum. Nabwəuru tidonnə di maa togi-ba ti veə.

³⁷ Vu-foro laan ma zaŋi ku magi boro kum. Na bam ma pogi zanzan ba wura ba sui boro kum, yi ku lagi ku miisi na bam kuri ni.

³⁸ Zezi maa wu naboro kum kwaga kam ni o tigi polo baŋa ni o doa. O karabiə bam ma vu ba zaŋ-o, yi ba ta did-o ba wi: «Karanyina, di na lagi di ti tin, ku dai kulukulu di nmu na?»

³⁹ O laan ma zaŋi wəeni, yi o bagi vu-foro kum o wi, ku kwəri, yi o daari o ta di na bam o wi, ba yagi soo! O na tagi kuntu tin, viu kum ma suni ku ja, yi na bam di maŋi da cimm.

⁴⁰ O ma ta di o karabiə bam o wi: «Be mu yi á fomma kuntu? Abam ta wu ki á wu-didua di amu na?»

⁴¹ Fubuni ma tiini di ja-ba. Ba ma bwe daani ba wi: «Noonu wuntu yi woo mu, yi viu di na di ta se o ni?»

5

Zezi na zəli ciciri nɔɔnɔ yira ni te tin
(Matiyu 8:28-34, Luki 8:26-39)

¹ Ba ma vu ba be niɔɔ kum ni didonɔɔ dɔm me Zeraaza tiinɔ na zɔɔri da tin.

² Zezi ma nunji naboro kum wɔni. Nɔɔnɔ wɔdonɔ ma da o nunji yibeelɔ je ni o ba o jeer-o. Cicirɔ mu jig-o ka yaara.

³⁻⁴ O deen tigi yibeelɔ je ni mu. Kuni zanzan ba yɔni ba mai capɔnnɔ mu ba ma vɔ o jia di o ne. O maa yɔni o vanji capɔnnɔ tɔɔ na wɔ o jia ni tin o kɔ. O ma daari o magi luguru tɔɔ ba na ki o ne sum ni tin o cɔgi. O na tiini o dana tin, nɔɔn-nɔɔnɔ daa warɔ o ja-o o vɔ, naa o ja-o o pa o jɔni cɔm.

⁵ Maɔa maama wia di titi o beeri yibeelɔ je sum ni di pweeru yuu ni mu, yi o kaasa. O maa yɔni o magi o titi di kandwa o fwelɔ.

⁶ O na tɔɔ o na Zezi yigɔ yigɔ tin, o ma nunji yibeelɔ yam wɔni o duri o vu o jeer-o. O na yi o te tin, o ma kuni doonɔ o yigɔ ni,

⁷ yi o kaasi di kwɛr-dia o wi: «Zezi, Yuutu Baɔa-Wɛ Bu, n tu amɔ te si n ki beɛ mu? A loori-m di Wɛ yiri, si n yi zanji n yaari-ni.»

⁸ O tagi kɔntɔ, beɔwaani Zezi manji o wɔra o te di cicirɔ kam si ka nunji o yira ni.

⁹ Zezi laan ma bwe-o o wi: «N yiri mu beɛ?»

O ma lɔri o wi: «A yiri mu Kɔgɔ, beɔwaani di yi ciciri zanzan mu.»

¹⁰ Ciciri sum ma pa nɔɔnɔ wɔm tiini o loori Zezi, si o yi pa si nunji je sintɔ ni si viiri.

11 Tərə zanzan dəen ma wə je sum kuntu ni ba beeri piu kum tənə ni ba di.

12 Ciciri sum ma loori Zezi si wı: «Pa dıbam cwəŋə si di vu di zə tərə bam.»

13 O ma sɛ. Ciciri sum laan ma yaɣı nɔɔnu wum yıra yi si zə tərə bam. Tərə bam kɔɔ kum maama laan ma duri ba tu ba tı bugə kam wunu ba li na ba tı. Ba dəen yi nıneenı tərə murr-tile (2.000) mɔ te.

14 Nɔɔna balı ya na nii tərə bam baŋa ni tın ma duri ba vu tı kum wə dı de sum maama ni, ba ta dı nɔɔna bam kulı na kı tın. Nɔɔna bam ma nuŋi ba vu si ba nii kɔ na kı te tın.

15 Ba ma vu ba yi Zezi te. Ba ma na nɔɔnu wulı ciciri kɔɔ kum ya na jıg-o tın. O maa je yi o wɔbɔŋa joori ya ba o tıti yi o zə gwaaru. Ba na ne-o kuntu tın, fɔnu ma zə-ba.

16 Balı yıə na ne kəm dım tın ma ta ba brı nɔɔna bam kɔ na kı nɔɔnu wum te tın, dı kulı na kı tərə bam dı tın.

17 Tı kum nɔɔna bam laan ma loori Zezi si o nuŋi ba tı kum ni o viiri.

18 Zezi ma vu si o joori o zə naboro kum wə. Nɔɔnu wulı ciciri sum ya na jıɣı si yaarı tın ma loor-o, si o na sɛ, si o taa tɔg-o.

19 O ma wə sɛ. O ma ta did-o o wı: «Ve sɔŋɔ, si n ta dı n sɔŋɔ tiinə n Yuutu Baŋa-Wɛ na duri nmɔ ŋwaŋa dı Dı na kı wɔŋɔ kulı maama Dı pa-m tın.»

20 Nɔɔnu wum laan ma ke o vu je sulı ba na bə ni Tıni Fugə tın, yi o tɛ o brı nɔɔna bam Zezi na kı kulı o pa-o tın. Balı maama na ni o taanu dım tın, kɔ ma sɔ-ba.

Zezi na bi Zayirusi bukɔ yi o pa kaanu wɔdon na yazurɛ te tin

(Matiyu 9:18-26, Luki 8:40-56)

²¹ Zezi dɛɛn ma joori o da nɪnɪɔ kɔm wɔ dɪ naboro o bɛ bube didon dɪm. O na zɪgɪ nɪnɪɔ kɔm ni nɪ tin, nɔn-kɔgɔ ma ba o te ba gilim-o.

²² Nɔɔnɔ wɔdon maa tɔgɪ o wɔra, o yɪrɪ mɔ Zayirusi. O yi Wɛ-digɛ kam yigɛ tiinɛ wɔ didɔa mɔ. O na nɛ Zezi tin, o ma kuni doonɔ o yigɛ ni,

²³ yi o tiini o loor-o o wɪ: «Amɔ bukɔ balɔɔa mɔ lagɪ o ti. Popo, a loori-m sɪ n ba n danɪ n jɪa o baɔa ni, sɪ kɔvɔ pa o yawɪɔ kɔm je sɪ o joori o na ɲwɪa.»

²⁴ Zezi ma sɛ yi o tɔgɪ did-o o ma ve. Kɔ-fɔrɔ dɪ maa tɔg-o, yi ba pɪn-o zanzan.

²⁵ Kaanu wɔdon maa tɔgɪ o wɔra, o na wɔɛ kawɔ taan bɪna fugɛ-yale.

²⁶ O dɛɛn tiini o yaari dɔgɪta tiinɛ zanzan tee ni. O dɛɛn cɔgɪ o sɛbu maama o yawɪɔ kɔm baɔa ni, yi kɔ ta ba garɪ kɔ pa-o, kɔ fɔgɪ kɔ jiri lɛɛrɔ mɔ o yɪra ni.

²⁷ O laan na ni Zezi ɲwa tin, o ma tɔgɪ kɔgɔ kɔm wɔ o kɛ o kwaga o vu o dwe o gɔrɔ.

²⁸ O maa buɲɪ o wɪ: «A na maɲɪ a dwe o gɔrɔ kɔm má dɪ, aá na yazurɛ.»

²⁹ O na dwe-o kɔntɔ tin, jana kam ma da ka kɔ. O ma lwarɪ ni o yawɪɔ kɔm sɪnɪ kɔ je o yɪra ni.

³⁰ Bɪdɪwɪ baɔa ni mɔ Zezi maanu ni dam nunɪ o yɪra ni. O maa zɪgɪ kɔgɔ kɔm wɔnɪ o pipiri o nii, yi o bwe o wɪ: «Wɔɔ mɔ dwe a gɔrɔ?»

³¹ O karabiɛ bam ma ta did-o ba wɪ: «Nmɔ wɔ nɛ nɔɔna bam maama na yigi ba pɪnɪ nmɔ te tin na? Bɛɛ mɔ yi n bwe ni, wɔɔ mɔ dwe-m?»

32 O daa ta maa fɔgi o nii kɔgɔ kum wɔnti si o lwarɪ wɔlɔ na dwe-o tɪn.

33 Fɔwɔnti laan maa jigi kaantɔ wɔm yi o yira sai, o na ye kɔlɔ na ki-o yi o na yazurɔ tɪn nɔwaaɪ. O ma vu Zezi te o kuni doonɔ o yigɔ nɪ, yi o ta o cɪga maama did-o.

34 Zezi ma ta did-o o wɪ: «A bukɔ, nmɔ na ki n wɔ-dɪdɔba dɪ amɔ te tɪn mɔ pɛ n na yazurɔ. Ve si Wɛ wɔ wɔli-m, si n sin dɪ n yawɔlɔ kum.»

35 Zezi ta na wɔra o nɔɔntɔ kɔntɔ tɪn, nɔɔna badonnɔ ma nunji Zayirusi sɔɔɔ ba ba, ba ta did-o ba wɪ: «N bukɔ wɔm tɪga. Daa n yi ta n jigi karanyɪna kam n yaara.»

36 Zezi maa cɪm, yi o ta dɪ Zayirusi o wɪ: «Yɪ pa fɔwɔnti ja-m. Za n weeni n ki n wɔ-dɪdɔba dɪ amɔ.»

37 Zezi ma wɔ sɛ si nɔɔna tɔgi did-o ba vu Zayirusi sɔɔɔ kum, kɔ na daɪ Pɪyɛɛɪ dɪ Zaki dɪ o nyaantɔ Zan yɪranɪ.

38 Ba ma vu ba yi sɔɔɔ kum. Zezi ma ni nɪ sɔɔ yɪranɪ mɔ wɔra bɔgi bɔgi, yi nɔɔna keerɔ yi ba coosɔ.

39 O ma zu sɔɔɔ kum, yi o ta dɪ nɔɔna bam o wɪ: «Bɛnɔwaaɪ mɔ yi á ki sɔɔ yi á keerɔ? Bu wɔm wɔ tigi, o dɔ mɔ.»

40 O na tagɪ kɔntɔ tɪn, ba ma mwan-o. O ma pa ba maama nunji. O ma daari o ja bu wɔm nu dɪ o ko dɪ o tɪtɪ karabiɔ batɔ bam o vu o zu digɔ kalɔ bu wɔm na tigi da tɪn.

41 O ma ja bu wɔm jɪɔa, yi o ta did-o o wɪ: «Talita kumi.» Taantɔ dɪntɔ kuri mɔ: «Bɪsankana, a lagɪ a ta nmɔ, zanɪ weentɪ.»

⁴² O na tagi kuntu tin, bɪsankana kam ma da ka zaŋi wɛɛni ka veə. O bɪna dɛɛn yi fugə-yale mu. Ba na nɛ kuntu tin, ku ma su-ba lanyirani.

⁴³ Zezi laan ma kaani-ba o wi, ba yi zaŋi ba pa noɔn-noɔnu lwaru kulu na ki tin. O ma daari o ta di ba o wi, ba ki wɔdiu ba pa bu wum si o di.

6

*Zezi titi tiv kum tiina na vi-o te tin
(Matiyu 13:53-58, Luki 4:16-30)*

¹ Zezi dɛɛn ma nuŋi jɛgə kam kuntu ni, yi o joori o vu o titi tiv. O karabiə bam di tɔg-o ba vu.

² Zwifə bam siun de na yi tin, o ma vu o zu ba Wɛ-digə kam yi o puli si o brɪ-ba Wɛ taani. Noona zanzan maa wɔra yi ba cəgi o zaasim dim. Ba na ni tin, ku ma su-ba lanyirani. Ba maa te ba wi: «Noonu wuntu ki ta mu o lwaru wəenu tintu doŋ? O ki ta mu o jigi swan tintu, yi o jigi dam o ma ki wo-kɪnkagɪla yantu?»

³ Ku dai wum mu yi da-lwaru wum na? Wum mu dai Mari bu wum na? Ku dai wum nyaana mu yi Zaki di Zuzefu di Zudasɪ di Simɔn na? Ku dai wum nakwa mu wɔ dibam titari ni tin na?»

Kuntu nwaani mu ba dɛɛn wɔ se ni Zezi sɪni o nuŋi Wɛ te.

⁴ O laan ma ta di ba o wi: «Noonu na yi Wɛ nijonnu, noona yəni ba pa-o zulə lanyirani, ku daari o titi tiv tiina di o sɔŋɔ tiina di o cɔrru nan bá ni-g-o.»

⁵ O dɛɛn ma wɔ ki wo-kɪnkagɪla ba tee ni. Ku na dai o na kwe o juŋa o danɪ yawɪna finfin banja ni o pa ba na yazurə tin.

⁶ Kɔ ma sɔ Zezi dɪ ba na wɔ kɪ ba wɔ-dɪdɔa dɪd-o tɪn.

*Zezi na tɔŋɪ o karabiə fugə-bale bam te tɪn
(Matiyu 10:5-15, Luki 9:1-6)*

Zezi dɛɛn maa tɔlɪ tɪ-balwa bam o karɪ o brɪ nɔɔna Wɛ cɪga kam.

⁷ O laan ma bɛŋɪ o karabiə fugə-bale bam sɪ ba ba o te. O ma lɪ-ba bale bale sɪ o tɔŋɪ-ba, yɪ o pa-ba dam sɪ ba wanɪ ba zɛli ciciri nɔɔna yɪra nɪ.

⁸ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Á na maa ve, á yɪ zanɪ á kwe kɔlɔkɔlɔ á wɛli da á ja á vu, kɔ na daɪ nacɛgə yɪranɪ. Á nan yɪ kwe wɔdiu naa tampɔgɔ. Á yɪ kwe sɛbu á kɪ gwar-fwɛla nɪ á wɛli da.

⁹ Zɔ-na natra, sɪ á yɪ kwe gwaarɔ tile tile.

¹⁰ Á na ve á zɔ sɔŋɔ kɔlɔ á pɛni da, sɪ á taá zɔɔrɪ daanɪ sɪ kɔ ba kɔ yɪ á viirim maŋa.

¹¹ Kɔ daari, á na yɪ tɪɔ kɔlɔ yɪ ba na wɔ sɛ sɪ ba jeeri abam lanyɪranɪ, naa ba na wɔ cɛgi abam taanɪ, sɪ á nuŋɪ tɪɔ kɔm kɔntɔ nɪ. Á na maa viirɛ, sɪ á pɪsɪ á nɛ fogo á yagɪ da, sɪ kɔ pa nɔɔna bam lwarɪ nɪ ba wɔ kɪ lanyɪranɪ.»

¹² O na tagɪ kɔntɔ dɪ ba o ti tɪn, ba laan ma nuŋɪ ba vu ba tɔɔlɪ Wɛ kwɛrɛ, ba brɪ nɔɔna nɪ ba maŋɪ sɪ ba lɛni ba wɔrɔ ba yagɪ kɛm-balwaarɔ tɪm.

¹³ Ba ma zɛli ciciri zanzan nɔɔna yɪra nɪ. Ba ma kwɛri ba kwe nugə ba ma dwe yawɪna zanzan, yɪ ba na yazurɛ.

*Pɛ Erɔdɪ na pɛ ba gv Zan te tɪn
(Matiyu 14:1-12, Luki 9:7-9)*

14 Pɛ wɔdon ɔɔɛn mu wɔra, o yiri mu Erɔɔɔ. O ma ba o ni Zezi nwa, nɔɔna zanzan na jigi o taani ba nɔɔni tin nwaani. Nɔɔna badonnɔ maa tɛ ba wi: «Kɔ yi Zan wɔɔ na miisi nɔɔna na wɔni tin mu joori o bi o yagi tɔni. Kuntu nwaani mu o jigi dam yi o wai wo-kinkagila o kta.»

15 Nɔɔna badaara maa wi: «Kɔ yi Wɛ nijonnu Eli mu tuɔ.» Badaara di ta maa wi: «O yi Wɛ nijonnu mu, nɔɔɛni balɔ na tɔɔli Wɛ kwɛrɔ faɔa faɔa tin.»

16 Kɔ daari, Pɛ Erɔɔɔ na ni Zezi nwa tin, o ma ta o wi: «Kɔ ta yi Zan wɔɔ amɔ na pɛ ba go o yuu tin mu joori o bi o yagi tɔni.»

17 O ɔɔɛn tagi kuntu, bɛnwaani o ya wɔ ki Zan lanyirani. O pɛ ba ja Zan ba vɔ ba ki pɔna digɔ ni. Kɔ ɔɔɛn ki tintu don mu: Erɔɔɔ ya di kaani wɔdon, o yiri mu Erɔɔɔɔɔ. Kaani wɔm ɔɔɛn yi o zumbaaru Filipi kaani mu.

18 Zan ɔɔɛn ma ta did-o ni, kɔ culɔ si o di o zumbaaru kaani yi o ta nwi.

19 Kuntu nwaani mu Erɔɔɔɔɔ culi Zan. O maa lagi si ba gu-o, yi o wɔ nɛ cwɛnɔ,

20 bɛnwaani Erɔɔɔ ɔɔɛn kwari Zan. O maa ye ni Zan yi wɔ-pono tu yi o tɛ ciga. Kuntu nwaani Erɔɔɔ ma fɔg-o o nii lanyirani, si kulukɔɔ yi ki-o. O maa yɛni o cɛgi o taani di wɔpolo, yi kɔ pa o wɔbɔna vugimi.

21 Erɔɔɔɔɔ ɔɔɛn laan ma ba o na cwɛnɔ si ba gu Zan. Pɛ Erɔɔɔ lɔra maɔa na tu ka yi tin, o ma ki candiɔ yi o bɛɔi o tiɔ kum didɛera bam di pamaɔna yigɔ tiinɔ, di nadunɔ balɔ na zɔuri Galile ni tin, si ba togi ba di candiɔ kam.

22 Ba na wɔra ba di candiə kuntu tɪn, Erɔɔɔadi buko laan ma zanɪ o zu o sa o bri vɛrɛ bam. Ku ma pa pɛ wɔm di o vɛrɛ bam wɔ poli lanyiranɪ. Pɛ wɔm ma ta di buko wɔm o wɪ: «Wɔŋo kulɔ maama nmɔ na lagɪ tɪn, amɔ wɔ pa-m.»

23 O ta ma ta o du o wɪ: «Aá pa-m wɔŋo kulɔ maama n na wɔ loori a tee nɪ tɪn. Ku na maŋɪ ku yɪ a tɪv kɔm cicoro di, a ta wɔ pa-m.»

24 Buko wɔm na ni kuntu tɪn, o ma nunɪ o vu o nu te o bwe-o o wɪ: «Bɛɛ wɔŋo mɔ amɔ wɔ loori?» O ma lɛri o wɪ: «Vɛ n ta nɪ n lagɪ sɪ o go Zan yuu mɔ o pa-m.»

25 Buko wɔm ma kɪ lɪla o joori o zu pɛ wɔm te, yɪ o ta did-o o wɪ: «A lagɪ sɪ n go Zan yuu mɔ n kɪ zuŋ-tanlaŋa wɔnɪ n pa-nɪ lele.»

26 Pɛ Erɔɔɔ na ni kuntu tɪn, o wɔ ma tiini ku cɔgɪ zanzan. O nan na tagɪ o du vɛrɛ bam yigɛ nɪ tɪn, o maa ba lagɪ sɪ o vɪn.

27 O ma kɪ lɪla o tɔŋɪ o pamaŋŋɔ didɔba sɪ o vu o go Zan yuu kɔm o ja ba. Nɔɔnɔ wɔm ma vu pɪna digɛ kam o go Zan yuu kɔm.

28 O ma kwe-ku o kɪ zuŋ-tanlaŋa wɔnɪ o ja ba o pa buko wɔm. O ma jonɪ o ja vu o pa o nu.

29 Zan karabiə bam na lwarɪ kulɔ na kɪ tɪn, ba ma zanɪ ba vu ba kwe o yɪra yam ba ja vu ba kɪ.

Zezi na pɛ kɔ-fɔrɔ di wɔdiu ba su te tɪn

(Matiyu 14:13-21, Luki 9:10-17, Zan 6:1-14)

30 Zezi karabiə fugə-bale bam ma joori ba ba o te. Ba ma ta ba bri-o kulɔ maama ba na kɪa, di ba na bri nɔɔna Wɛ cɪga kam te tɪn.

31 Nɔɔna zanzan maa yɛni ba tui Zezi te, yɪ ba joori ba viirɛ. Ba na daga kuntu tɪn, Zezi di o

karabiə bam daa warı ba na pwələ sı ba di wədiu di. Kuntv ɲwaanı o ma ta di ba o wı: «Abam nan ba á yıranı, sı dí vu gaa wv sı á wanı á sin finfın.»

³² Ba laan ma vu ba zv naboro, sı ba vu je sılv na yı gaa wv tın ba yıranı.

³³ Ba na maa ke tın, nɔɔna zanzan ma na-ba yı ba lwarı-ba. Ba ma zanı ba nuɲi ba tiını dım maama nı, ba duri di ne ba vu ba loori-ba jəgə kalv ba na maa ve tın nı.

³⁴ Zezi ma nuɲi naboro kum wvni. O laan ma na nɔn-kəgɔ kum na tu kv wvra. Ba ɲwanja ma zv-o lanyıranı, beɲwaanı ba nyı di peeni sılv na ba jıgı nayırv sı o taa nii sı banja nı tın. O laan ma puli o wvra o brı-ba wəənu zanzan.

³⁵ Kv na tiini kv daanı yı wə ba wvra di zvuru tın, o karabiə bam ma vu ba ta dıd-o ba wı: «Maɲa kam wvra ka kea, yı jəgə kalv dıbam na wvra tın yı gaa wv mv. Wvdiu təri yo.

³⁶ Kuntv ɲwaanı, pa nɔɔna bam vu sam wvni ba yəgi wvdiu ba di.»

³⁷ O ma ləri-ba o wı: «Abam tıti pa-ba wvdiu sı ba di.»

Ba ma ta ba wı: «Dı na lagı dí yəgi dıpe sı di yı ba maama dim, kvv yı nıneeni səbu-dala biə yale mv (200). Dí wv wanı dí yəgi kuntv na?»

³⁸ O laan ma bwe-ba o wı: «Abam jıgı dıpwa yagra mv? Ve-na á nii.»

Ba na ve ba nii tın, ba ma joori ba ba, ba ta dıd-o ba wı: «Ya yı dıpwa yanu di kale sıle yıranı mv.»

³⁹ Zezi laan ma pa o karabiə bam ni, si ba pa noona bam pɔɔri kɔgɔ kɔgɔ ba jəni tɪga ni ga-lu kum baŋa ni.

⁴⁰ Ba maama ma pɔɔri yi ba jəni, badaara kɔgɔ bi bi, badaara kɔgɔ fiinnu fiinnu.

⁴¹ Zezi laan ma kwe dɪpwa yanu yam di kale sile sum, yi o kwəni o yuu wɛɛni o ki Wɛ le ti ŋwaani. O ma fo fo dɪpwa yam o maŋi o pa o karabiə bam, si ba laan jɔŋi-ya ba ja vu ba maŋi ba pa noona bam. O ma daari o maŋi kale sile sum di o pa ba maama si ba di.

⁴² Noona bam maama ma di ba su ba daari.

⁴³ Zezi karabiə bam ma pe dɪpwa di kale cicwəru tilu na daari tun ba su titwaru fugə-tile.

⁴⁴ Noona balu deen na di kuntu tun yi baara murr-tinu mu (5.000), ku wəli di kaana di biə di.

*Zezi na ve na baŋa ni te tin
(Matiyu 14:22-36, Zan 6:16-21)*

⁴⁵ Kuntu kwaga ni Zezi ma da o pa o karabiə bam vu ba zu naboro kum, si ba da yigə ba be nulu kum ba vu ba yi Betisayida. Ba na maa ke tun, o ma pa kɔgɔ kum viiri.

⁴⁶ O na pe ba viiri tun, o ma vu o di piu yuu si o waru Wɛ.

⁴⁷ Tɪga ma ba ka yi. Naboro kum maa wu nulu kum titari ni, yi Zezi ta wu buburu kum ni o yirani.

⁴⁸ O ma na o karabiə bam na tiini ba kwaanɪ ba ye yi ku ce ba yira ni, vu-foro na zaŋi ku jeeri-ba tun ŋwaani. Tɪga na wura ka pɔɔri tun, Zezi ma zaŋi o ve na bam baŋa ni o maa ve ba te. O ma vu o lagi o gaali-ba o ke.

⁴⁹ Ba na ne-o o ve na bam banja ni tun, ba ya buɲi ni ku yi ciru mu. Ba ma kaasi banja banja,
⁵⁰ beɲwaanɪ ba maama ne-o yi fuɔni zu-ba zanzan.

Zezi laan ma ɲoɔni di ba o wi: «Pa-na á wuru ki dam, si ku yi amu mu. Á yi pa fuɔni taa jigi abam.»

⁵¹ O laan ma vu o zu naboro kum wu. O na yi ba te kuntu tun, viu kum ma da ku kwari. Ku ma tiini ku su-ba,

⁵² beɲwaanɪ Zezi na manɪ dipe dum o pa non-kogo kum yi ba di tun, ba wu ni wo-kinkagɪɪ dum kuntu kuri, We cigga kam na wu wanɪ ka zu ba wobɔɲa tun ɲwaanɪ.

⁵³ Ba ma vu ba be ba yi bube didim dim. Ba ma ja naboro kum ba ja nuɲi ba zigɪ da. Ba na yi je silu tun yiri mu Zenezareti.

⁵⁴ Ba na nuɲi naboro kum wuni tun, noɔna bam ma lwarɪ Zezi.

⁵⁵ Ba laan ma duri je sim kuntu maama ni, ba vu ba ta ba pa noɔna lwarɪ. Me maama ba na lwarɪ ni o tu da tun, ba ma kwe balu na ba jigi yazure tun ba zɪɲi gungwælu wuni ba ja vu o te.

⁵⁶ O na yæni o ve je silu maama tun, ku na yi ti-bale naa ti-kamunə, noɔna yæni ba ja yawuna mu ba nuɲi ba jeer-o yaga ni ni, yi ba loor-o si o pa-ba cwəɲə si ba dwe o goro kum ni má. Balu maama na dwe o goro kum kuntu tun deen ne yazure.

7

*Wo-digiru tilu na cogɪ noɔna tin
 (Matiyu 15:1-20)*

¹ Farizian tiinə badaara dɪ Wɛ cullu karanyɪna tiinə badonnə dɛɛn ya nuŋi Zeruzalem ba ba, ba gilimi Zezi tee nɪ.

² Ba ma na o karabiə badonnə na je ba di wɔdiu, yɪ ba wɔ sanɪ ba jɪa sɪ kɔ tɔgɪ bantɔ cullu tɪm cwəŋə.

³ Bɛɪwaanɪ Farizian tiinə bam dɪ Zwifə bam maama ba fɔgɪ ba di wɔdiu, yɪ ba wɔ sanɪ ba jɪa sɪ kɔ tɔgɪ cullu tɪlɔ ba nabaara bam na pɛ-ba tɪn.

⁴ Ba na yəni ba zɪgɪ yaga nɪ ba ba sɔŋɔ, baá kɪ na mɔ ba ma zarɪ ba tɪtɪ sɪ ba ji lanyɪranɪ, yɪ ba laan daari ba di wɔdiu. Ba ta jɪgɪ cullu tɪdonnə zanzan ba na tɔgɪ-tɪ ba wəli da. Ba yəni ba fɔgɪ ba sɪn ba zwɪ dɪ ba kɔɔra dɪ ba luu-kambi, yɪ ba laan daari ba kɪ wɔdiu da.

⁵ Kɔ yɪ kɔntɔ ŋwaanɪ mɔ Farizian tiinə bam dɪ Wɛ cullu karanyɪna tiinə bam dɛɛn bwe Zezi ba wɪ: «Bɛɛ mɔ yɪ n karabiə bam yəni ba di wɔdiu, yɪ ba wɔ sanɪ ba jɪa nɪ dɪbam nabaara bam na pɛ dɪbam cullu tɪlɔ tɪn?»

⁶ O ma ləri-ba o wɪ: «Abam yɪ pipiri-nyɪna mɔ. Wɛ nijɔŋnu Ezayi dɛɛn jɪgɪ bɔra dɪ o na maŋɪ o ta abam taanɪ faŋa faŋa te tɪn. Kɔ pɔpɔnɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɪ kɔ wɪ:

<Nɔɔna bantɔ zuli amɔ Wɛ dɪ ba niə mɔ,
yɪ ba wɔbɔŋa banɔwɛ dɪ amɔ.

⁷ Ba na paɪ amɔ zulə yalɔ maama tɪn yɪ kafɛ mɔ. Ba yəni ba brɪ nabiinə wɔbɔŋa cullu, yɪ ba paɪ tɪ yɪ amɔ zaasɪm dɪm mɔ.>

⁸ Kɔntɔ, abam kwe Wɛ niə yam na brɪ te tɪn á yagɪ mɔ, yɪ á daari á tɔgɪ nabiinə cullu.»

9 O daa ta ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam yəni á vɪn Wɛ niə yam, yɪ á daari á jɪgɪ á tɪtɪ wɔbɔŋa cullu mu á tɔga.

10 Faŋa faŋa tɪn, Moyisi dɛɛn bri Wɛ ni dɪm o wɪ, nɔɔnɔ manɪ sɪ o taa zuli o nu dɪ o ko. O daa ta bri nɪ, nɔɔnɔ na ŋɔɔnɪ ta-balɔrɔ dɪ o nu naa o ko, kuntɔ tu manɪ sɪ ba gɔ-o mu.

11 Kɔ daari abam nan yəni á ja Wɛ taanɪ dɪm á gugwəli mu yɪ á wɪ, nɔɔnɔ na jɪgɪ woŋo kulɔ o ya na wó ma o zəni o nu dɪ o ko tɪn, yɪ o na tagɪ dɪ ba o wɪ, woŋo kɔm kuntɔ yɪ <Kɔriban> mu (kɔ kuri mu kɔ yɪ Wɛ nyɪm),

12 kɔ bri nɪ kuntɔ tu daa wɔ manɪ sɪ o kwe woŋo kɔm o ma zəni o nu dɪ o ko.

13 Abam na bri nɔɔna sɪ ba taa tɔgɪ á tɪtɪ cullu tɪn paɪ Wɛ taanɪ dɪm daa ba jɪgɪ kuri abam tee nɪ. Abam nan ta yəni á kɪ wo-balwaarɔ tɪntɔ donnə zanzan á wəli da.»

14 Zezi daa ta ma bəŋi nɔn-kɔgɔ kɔm sɪ ba ba o te, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Abam maama cəgi lanyɪranɪ sɪ á ni a taanɪ dɪm kuri.

15 Kɔ daɪ woŋo kulɔ na tɔgɪ nɔɔnɔ ni kɔ zɔ o wɔ tɪn mu wó wanɪ kɔ cɔg-o. Kɔ yɪ woŋo kulɔ na tɔgɪ nɔɔnɔ ni kɔ nuŋi tɪn mu wó cɔg-o. [

16 Á nan fɔgɪ á cəgi a taanɪ dɪm lanyɪranɪ.]»

17 O laan ma vu o zɔ sɔŋɔ o daari nɔn-kɔgɔ kɔm pooni nɪ. O karabiə bam ma bwe-o taanɪ dɪm kuri.

18 O ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam dɪ ba jɪgɪ wɔbɔŋa na? Á manɪ sɪ á taá ye nɪ, woŋo kulɔ maama nɔɔnɔ na wó kwe o pa kɔ tɔgɪ o ni kɔ zɔ o wɔ tɪn bá wanɪ kɔ cɔg-o.

19 Beŋwaanɪ kʊ bá wanɪ kʊ zʊ o wʊbʊŋa. Kʊ nan wʊ tu o kana yɪranɪ mʊ, yɪ o laan daari o tʊ-kʊ o yagɪ.»

Zezi dɛɛn na tagɪ cɪga kam kʊntʊ tɪn, o bri nɪ wʊdiiru maama manɪ sɪ nɔɔna taa di-tɪ.

20 O daa ta ma ta o wɪ: «Kʊ yɪ kʊlʊ na manɪ kʊ wʊ nɔɔnʊ wʊnɪ yɪ kʊ laan nunɪ tɪn mʊ cɔg-o.

21 Beŋwaanɪ kʊ yɪ nɔɔnʊ wʊbʊŋa mʊ pai o lagɪ wo-balwaarʊ kəm, kʊ na yɪ boorim wo-zɔɔna dwi maama, di ŋwɪnɪ, di nɔn-gura,

22 di wo-swənə zanzan, di pu-sɪŋa, di kamp-inə, di wo-digiru kikiə, di wʊ-gurʊ, di bɪbara di nɔn-tura, di kamunni, di jwərim.

23 Wo-balwaarʊ tɪntʊ maama nunɪ nɔɔnʊ wʊnɪ mʊ yɪ tɪ cɔg-o.»

*Kaanɪ wʊdonɪ na kɪ o wʊ-dɪdʊa di Zezi te tɪn
(Matiyu 15:21-28)*

24 Zezi dɛɛn ma nunɪ je sɪm kʊntʊ nɪ o vu Tiiri nawurə yam seeni. O maa vu o zʊ sɔŋɔ kʊdonɪ. O ma ba lagɪ sɪ nɔɔna lwarɪ nɪ o wʊra, yɪ o wʊ wanɪ o sɛgi o tɪtɪ di nɔɔna bam.

25-26 Kaanɪ wʊdonɪ maa wʊra, o na yɪ dwi-gɛ tu. Ba ya lɔg-o Siiri nɪ mʊ, je sɪlʊ yɪrɪ na yɪ Fenisi tɪn. Cicirə maa jɪgɪ o bukɔ ka yaara. O maa na ni Zezi ŋwa tɪn, o ma kɪ lɪla o vu o te, yɪ o kuni doonə o yigə nɪ o loor-o, sɪ o zəli cicirə kam o pa ka yagɪ o bukɔ wʊm yɪra.

27 Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Biə bam mʊ manɪ sɪ ba da yigə ba di ba daari. Kʊ wʊ manɪ sɪ nɔɔnʊ jonɪ o biə wʊdiu o di kakuri yigə nɪ.»

28 Kaanɪ wʊm maa ləri o wɪ: «Amʊ tu, n tagɪ cɪga. Kakuri sɪlʊ nan na tigi taabulʊ kuri nɪ tɪn

wai si twe wɔdiu kulɔ biə bam na di yi ku siiri tɔga ni tin si di.»

²⁹ O laan ma ta di kaani wɔm o wi: «Nmɔ lərə yam na lana tin ŋwaani, a se n loro kɔm. Joori n vu sɔŋɔ. Cikirə kam manɔ ka yagɔ n bukɔ wɔm yira.»

³⁰ Kaani wɔm ma sunɔ o joori o vu sɔŋɔ. O ma na o bukɔ wɔm o tigi o tigə je ni, di cikirə kam nunɔ ka daar-o.

Zezi na pe zwa-kɔgɔ na yi bibaku na yazurə te tin

³¹ Zezi laan ma zanɔ o nunɔ Tiiri nawurə yam ni o da Sidɔn o kɛ. O laan ma tɔgɔ je silɔ ba na bə ni Tuɔni Fugə tin o vu o yi Galile nɔnɔ kɔm je sɔm.

³² Nɔɔnɔ ma wɔra o na yi zwa-kɔgɔ yi o warɔ o ŋɔɔnɔ lanyɔranɔ. Ba ma ja-o ba vu Zezi te. Ba ma loor-o si o kwe o jɔŋa o danɔ nɔɔnɔ wɔm banɔ ni si o pa o na yazurə.

³³ Zezi ma ja-o o vu daa o yɔranɔ o daari kɔgɔ kɔm. O ma kwe o nwa o tɔri nɔɔnɔ wɔm zwa ni, yi o daari o twi lileeru o ki o nɔa ni o ma dwe o dindɛlimi.

³⁴ O ma kwəni o yuu o nii wɛɛni, yi o suuri. O ma ta di nɔɔnɔ wɔm o wi: «Efata», ku kuri mɔ Pɔri!

³⁵ O na tagɔ kɔntɔ tin, o zwa yam ma sunɔ ya pɔri, yi o dindɛlimi di wai di pipirə. O maa wai o ŋɔɔnɔ lanyɔranɔ.

³⁶ Zezi ma kaani nɔɔna bam maama, si ba yi ta kulɔ na ki tin ba bri nɔɔn-nɔɔnɔ. O na kaani-ba kɔntɔ tin, mɔ ba laan fɔgɔ ba te di nɔɔna bam.

³⁷ Ku ma tiini ku sɔ balɔ maama na ni tin zanzan. Ba maa wi: «Wɔŋo kulɔ maama o na

ki tın yi lanyıranı m̄. O paı zwa-kwaru joori tı ni, yi mumaaru dı waı tı n̄ona.»

8

Zezi na pe kɔ-fɔɔ di wɔdiu ku su te tın (Matiyu 15:32-39)

¹ Kantu maɲa kam nı kɔgɔ zanzan daa ma joori ku gilimi daanı Zezi tee nı. Ba maa ba jıgı kulɔkulɔ sı ba di. Zezi ma b̄ni o karabiə bam yi ba ba o te. O ma ta dı ba o wı:

² «N̄ona bantu n̄wana jıgı-nı, dı ba na tu ba wu a tee nı zım da yatɔ yi ba daa ba jıgı wɔdiu sı ba di tın.

³ A na pe ba viiri yi ba wu di kulɔkulɔ, kana wu pa ba b̄ri cwəŋə nı, beŋwaanı ba badaara nunjı yigə yigə m̄ ba ba amu te.»

⁴ O karabiə bam ma lər-o ba wı: «Dı nan wu kı ta m̄ dı na wɔdiu gaa kuntu wonu sı ku yi ba maama dim?»

⁵ O ma bwe-ba o wı: «Abam jıgı dıpwa yagra m̄?»

Ba ma ləri ba wı: «Ya yi yarpe m̄.»

⁶ Zezi laan ma ta dı kɔgɔ kum sı ba maama j̄ni tıga nı. O ma kwe dıpwa yarpe yam yi o kı Wε le ya n̄waanı. O ma ja-ya o fɔ fɔ o pa o karabiə bam, yi bantu dı laan j̄ni ba ja vu ba pa n̄ona bam.

⁷ Ba d̄en jıgı kaləŋ-bale funfun ba wəli da. Zezi ma kwe-sı o kı Wε le, yi o daarı o ta dı o karabiə bam sı ba kwe suntu dı ba maɲı ba pa n̄ona bam maama.

⁸ Ba maama ma di ba su ba daarı. Ba laan ma twe cıwəəru tılu na daarı tın ba su tıtwaru tıre.

⁹ Balɔ dɛɛn na di kɔntɔ tɪn yɪ baara mɔrr-tɪna mu (4.000), ku wɛli dɪ kaana dɪ biə dɪ.

Zezi laan ma pa kɔgɔ kum viiri.

¹⁰ O ma daari o vu o zu naboro dɪ o karabiə bam. Ba ma vu ba yi jəgə kalɔ yiri na yɪ Dalımanuta tɪn.

Farizian tiinə na yɪ te tɪn
(Matiyu 16:1-12)

¹¹ Farizian tiinə badonnə dɛɛn ma ba Zezi te ba ma puli ba magɪ kantɔgɔ did-o, yɪ ba lagɪ sɪ ba maŋ-o ba nii. Ba ma ta did-o, sɪ o kɪ wo-kɪnkagɪli dɪlɔ na wú brɪ-ba nɪ o dam dɪm nunjɪ Wɛ tee nɪ tɪn.

¹² O ma tiini o suuri o wɔnɪ, yɪ o ta o wɪ: «Bɛɛ mu yɪ zum nɔɔna bam lagɪ sɪ a kɪ wo-kɪnkagɪli a brɪ-ba? A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, a bá kɪ wo-kɪnkagɪli a brɪ-ba.»

¹³ O na tagɪ kɔntɔ tɪn, o ma yagɪ ba te, yɪ o joori o vu o zu naboro kum sɪ ba vu ba bɛ bube didɪm dɪm.

¹⁴ Ba dɛɛn na wɔ naboro kum wɔnɪ ba maa ve ba bɛ tɪn, Zezi karabiə bam ya swe sɪ ba ja dɪpɛ ba wɛli da, dɪpɛ didɔba yiranɪ mu ba ya jɪga.

¹⁵ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Fɔgɪ-na á cɪ á tɪtɪ sɪ á yɪ pa Farizian tiinə bam dɪ Pɛ Erɔdɪ dɪ abam ba dabɪli dɪm.»

¹⁶ O na tagɪ dɪ ba kɔntɔ tɪn, ba ma ŋɔɔnɪ daanɪ ba wɪ: «Ku yɪ dɪpɛ taanɪ mu o tɛa, dí na ba jɪgɪ tɪn ŋwaanɪ.»

¹⁷ Zezi ma lwarɪ ba na jɪgɪ kulɔ ba ŋɔɔnɪ tɪn, yɪ o wɪ: «Bɛɛ mu yɪ á ŋɔɔnɪ daanɪ á wɪ, á na ba jɪgɪ dɪpɛ tɪn mu te a ŋɔɔnɪ kɔntɔ? Abam ta wɔ

lwarı We na jıgı dam te tın na? Á wubıŋa tıgı mı na?

¹⁸ Abam jıgı yıə yı ya ba nai We cıga kam. Á jıgı zwa yı á ba ni We taanı dım kuri.

¹⁹ Abam maŋı á swe a dɛɛn na kwe dıɓwa yanu mı a fɔ fɔ a pa baara murr-tınu tım yı ba di na? Ba na di ba ti tın, abam twe cicwæru tım á su tıtwaru tıgra mı?»

Ba ma lər-o ba wı: «Tıtwaru fugə-tıle.»

²⁰ O daa ma bwe-ba o wı: «A daa ta na kwe dıɓwa yarpe yam a fɔ fɔ a pa baara murr-tına tım yı ba dı tın, á twe cicwæru tım á su tıtwaru tıgra mı?»

Ba ma lər-o ba wı: «Tıtwaru tırpe.»

²¹ O laan ma ta dı ba o wı: «Abam nan daa ta ba ni kı kuri mı na?»

Zezi na puri lilwe yıə te tın

²² Ba dɛɛn ma vu ba yi Betisayida. Nɔɔna badonnə ma ja lilwe ba ja vu Zezi te, yı ba loor-o sı o ma o jıŋa o dwe-o, sı o na yazurə.

²³ O ma ja lilwe wım jıŋa o vanı o ja nunı tıv kım daa. O ma twı lileeru o kı o yıə nı, yı o danı o jıa lilwe wım baŋa nı. O laan ma bwe-o o wı: «Nımı nai woŋo na?»

²⁴ Lilwe wım ma puri o yıə o nii, yı o wı: «A nai nɔɔna mı. Ba nan nyı dı tweeru mı te yı ba veə.»

²⁵ Zezi daa ma danı o jıa nɔɔnı wım yıə nı. O laan ma fin o yıə yam, yı ya joori ya nai. O maa wai o nai woŋo maama lanyıranı.

²⁶ Zezi laan ma ta dıd-o o wı, o yɔɔrı o vu sɔŋo, sı o daa yı joori o zıv tıv kım wı.

Piyεeri tagi si Zezi yi Krisi wɔm Wε na tɔŋi tɪn mɔ

(Matiyu 16:13-20, Luki 9:18-21)

²⁷ Zezi dɪ o karabiə bam daa ma kε, ba vu ba yi Sezaari kulɔ na yi Filipi tɔv tɪn. Ba na maa ve tɪn, o ma bwe-ba o wɪ: «Nɔɔna yəni ba tε ba wɪ, amɔ yi wɔɔ mɔ?»

²⁸ Ba ma ləri ba wɪ: «Badaara tε ba wɪ, nmɔ yi Zan wɔlɔ dεen na miisi nɔɔna na wɔni tɪn mɔ. Babam dɪ maa tε ba wɪ, nmɔ yi Wε nijonɔ Eli mɔ. Badonnə dɪ maa tε ba wɪ, nmɔ yi faŋa faŋa Wε nijonɔə bam dɪdɔa mɔ.»

²⁹ O laan ma bwe-ba o wɪ: «Kɔ nan na yi abam, abam buŋi si amɔ yi wɔɔ mɔ?»

Piyεeri ma lər-o o wɪ: «Nmɔ yi Krisi wɔm Wε na tɔŋi tɪn mɔ.»

³⁰ Zezi laan ma kaanɪ-ba si ba yi ta kɔntɔ ba brɪ nɔɔn-nɔɔnɔ.

Zezi na brɪ o tɔvni na wɔ ta yi te tɪn

(Matiyu 16:21-28, Luki 9:22-27)

³¹ Kɔ na zɪgɪ kantɔ maŋa kam nɪ, Zezi ma ŋɔɔnɪ o brɪ-ba o wɪ: «Amɔ Nabiin-bu wɔm maŋi si a na yaara zanzan. Zwifə nakwa bam dɪ ba kaanɪm yigə tiinə bam dɪ ba cullu karanyɪna tiinə bam mɔ wɔ culi amɔ. Baá gɔ-nɪ, yi da yatɔ dε nɪ a laan wɔ joori a bi.»

³² O maa ŋɔɔnɪ kɔntɔ jaja o brɪ-ba. Piyεeri ma ja-o o vu daa, yi o kaan-o o wɪ, o yi taa ŋɔɔnɪ kɔntɔ don.

³³ Zezi ma guni o nii o karabiə bam seeni, yi o bagɪ Piyεeri o wɪ: «Sɔtaanɪ, ve daa a tee nɪ! Nmɔ wɔbɔŋa yam yi nabiinə nyɪm mɔ, si ya ba toɔ Wε na lagɪ te tɪn.»

³⁴ Zezi laan ma bəŋji nɔn-kɔgɔ kɔm maama dɪ o karabiə bam sɪ ba ba o te. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔlɔ maama na lagi sɪ o taa tɔgɪ amɔ kwaga tɪn, kɔntɔ tu maŋɪ sɪ o vɪn o tɪtɪ wɔbɔŋa sɪ o sɛ yaara nɪ wɔlɔ na zɪŋɪ tɔɔn-dagara o maa ve o tɔɔnɪ jəgə te tɪn, sɪ o laan taa tɔgɪ-nɪ.

³⁵ Wɔlɔ maama nan na lagi sɪ o yɪrɪ o ŋwɪa tɪn, kɔntɔ tu wɔ ga-ka mɔ. Kɔ daari, wɔlɔ maama na sɛ sɪ o ga o ŋwɪa amɔ ŋwaanɪ dɪ Wɛ kwər-ywəŋə kam ŋwaanɪ, kɔntɔ tu wɔ na ŋwɪa Wɛ tee nɪ.

³⁶ Nɔɔnɔ nan na nɛ lɔgɔ baŋa wəənu tɪm maama, yɪ o laan na gɛ ŋwɪa Wɛ tee nɪ, bɛɛ nyɔɔrɪ mɔ o nɛa?

³⁷ Kɔlɔkɔlɔ nan tərə nɔɔnɔ na wɔ wantɪ o ma ləni o ŋwɪa Wɛ tee nɪ.

³⁸ Kɔntɔ tɪn, nɔɔnɔ wɔlɔ maama na kwarɪ cavɪra amɔ ŋwaanɪ dɪ amɔ taanɪ dɪm ŋwaanɪ zɪm nɔɔna bam tɪtarɪ nɪ, ba na yɪ nɔn-balwaarɔ yɪ ba yigə tərə dɪ Wɛ tɪn, amɔ Nabiin-bu wɔm dɪ wɔ kwarɪ kɔntɔ tu cavɪra, maŋa kam a na wɔ joorɪ a ba lɔgɔ baŋa dɪ a Ko Wɛ paarɪ-zulə dɪ Dɪ malesɪ sɪm tɪn.»

9

¹ O daa ta ma ta dɪ ba o wɪ: «A lagi a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, nɔɔna balɔ zɪm na wɔ yo seenɪ tɪn badaara bá tɪ, yɪ baá na Wɛ paarɪ dɪm na wɔ ba nɔɔna tɪtarɪ nɪ dɪ dam te tɪn.»

*Zezi yibiyə na ləni te tɪn
(Matiyu 17:1-13, Luki 9:28-36)*

² Da yardɔ dɛɛn na kɛ tɪn, Zezi laan ma ja Pɪyɛɛrɪ dɪ Zakɪ dɪ Zan o pa ba tɔgɪ daanɪ ba vu

ba di pu-kamunu yuu. Ba wɔra ba yɪranɪ. Ba na wɔra kuntɔ tɪn, Zezi yibiyə ma ləni ba yigə nɪ.

³ O gwaarɔ tɪm ma tiini tɪ pɪrɪ parɪ parɪ yɪ tɪ nyɪna. Tɪ pɪrɪ tɪ gaaltɪ nabiinu na wɔ wani o zari o gwaarɔ o pa tɪ pɪrɪ te tɪn.

⁴ Eli dɪ Moyisi ma da ba nunɪ ba yigə nɪ, yɪ ba ɲɔɔnɪ dɪ Zezi.

⁵ Pɪyɛrɪ laan ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Karanyɪna, dɪ na wɔ yo seeni tɪn, kɔ tiini kɔ lana kɔ pa dɪbam. Nan pa dɪ pu vwə yatɔ yo seeni, sɪ nmɔ dɪ Moyisi dɪ Eli taa zɔɔrɪ da.»

⁶ Fɔɔnɪ dɛɛn zɔ-ba zanzan. Kuntɔ ɲwaanɪ mɔ o garɪ o ɲɔɔnɪ kuntɔ doɲ.

⁷ Kunkwəɲu laan ma ba tɪ kwəli-ba. Ba ma ni kwərə na ɲɔɔnɪ tɪ wɔnɪ ka wɪ: «Wɔntɔ mɔ yɪ amɔ bu-dɔba a na so-o dɪ a wɔ maama. Á nan taá cəgi o taanɪ lanyɪranɪ.»

⁸ Ba ma da kwəni ba nii jəgə maama, yɪ ba daa wɔ nɛ nɔɔn-nɔɔnɔ, kɔ na daɪ Zezi yɪranɪ.

⁹ Ba ma zanɪ piu kɔm yuu nɪ ba maa tuə. Zezi laan ma kaanɪ-ba o wɪ: «Yɪ pa-na nɔɔn-nɔɔnɔ lwarɪ á na nɛ kulɔ tɪn, sɪ kɔ taa ve maɲa kalɔ amɔ Nabiin-bu wɔm na wɔ ba a bi a yagɪ tɔɔnɪ tɪn.»

¹⁰ Ba ma sɛ yɪ ba ɲɔɔnɪ ba yɪranɪ ba bwe ba nii, ka bi ka yagɪ tɔɔnɪ taanɪ dɪm kuri mɔ bɛɛ.

¹¹ Ba laan ma bwe-o ba wɪ: «Wɛ cullu karanyɪna tiinə bam yəni ba tɛ ba wɪ: Eli mɔ maɲɪ sɪ o da yigə o ba, sɪ Krisi wɔm laan da kwaga. Kɔ yɪ cɪga mɔ naa vwan mɔ?»

¹² Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Kɔ yɪ cɪga mɔ. Eli maɲɪ sɪ o da yigə o ba o kwe wɔɲo maama, sɪ Krisi wɔm laan ba. Bɛɛ nan mɔ yɪ kɔ pɔpɔnɪ

Wε tɔnɔ kɔm wɔni kɔ wɪ, Nabiin-bu wɔm maŋɪ sɪ o yaari zanzan sɪ nɔɔna cul-o?

¹³ A nan taá ye-na nɪ, Eli maŋɪ o ba, yɪ nɔɔna tiini ba bɛɛs-o nɪ ba wɔbɔŋa na lagi te tɪn, nɪ kɔ na maŋɪ kɔ pɔpɔni o wɔŋo Wε tɔnɔ kɔm wɔni te tɪn.»

*Zezi na zɛli cicirɛ bu wɔdonɟ yɪra nɪ te tɪn
(Matiyu 17:14-23, Luki 9:37-45)*

¹⁴ Zezi dɪ o karabiɛ batɔ bam laan ma joori ba vu ba yɪ o karabiɛ babam bam te. Ba ma na kɔgo zanzan na gilimi-ba. Wε cullu karanyɪna tiinɔ badonnɔ maa wɔra ba magɪ kantɔgo dɪdaani ba.

¹⁵ Kɔgo kɔm na nɛ Zezi tɪn, ba ma tiini ba yɪ yɛɔu, yɪ ba duri ba vu o te ba jɔɔn-o.

¹⁶ O ma bwe-ba o wɪ: «Bɛɛ ŋwaanɪ mɔ á zɪgɪ á magɪ kantɔgo dɪ ba?»

¹⁷ Nɔɔnɔ wɔdonɟ maa wɔ kɔgo kɔm wɔni, o ma lɛr-o o wɪ: «Karanyɪna, a ya jaani a bu mɔ a ba nmɔ te, sɪ n pa o na yazurɛ. Cicirɛ mɔ jug-o ka yaara, ka pa o wari o ŋɔɔni.

¹⁸ Maŋa kalɔ ka na yɛni ka ja-o tɪn, ka yɛni ka dɔl-o ka dɪ tɪga nɪ mɔ. Lile-puŋɔ ma nuŋi o ni nɪ yɪ o dɔni o yɛlɛ. O yɪra yam maama maa yɛni ya kɔ. A ma loori nmɔ karabiɛ bam sɪ ba zɛli cicirɛ kam sɪ ka yag-o, yɪ ba wɔ wantɪ.»

¹⁹ Zezi na ni kɔntɔ tɪn, o ma ta o wɪ: «Abam zɪm nɔɔna bam brɪ á ba jɪgɪ wɔ-dɪdɔba dɪ amɔ. Amɔ wú daani abam tɪtari nɪ a kɪ wɔ-zuru dɪ abam sɪ kɔ taa ve maŋa kɔɔ? Ja-na bu wɔm á ba.»

²⁰ Ba ma ja-o ba vu o te.

Cicirə kam na ne Zezi tun, ka ma su bu wum ka pa o yira sai pogi pogi. O ma tu tuga ni o bibilə. Lile-punjə maa nuji o ni ni.

²¹ Zezi ma bwe bu wum ko o wi: «Maŋa koo mu ku puli ku ki-o kontu?»

O ma lər-o o wi: «O biini ni.

²² Kuni zanzan cicirə kam yəni ka dul-o ka di mini wuni di na wuni mu, si ka gu-o. Nmu nan na wu wanu, si n duri dibam yibwəne n zəni dibam.»

²³ Zezi ma lər-o o wi: «Nmu tagi n wi, amu na wu wanu mu. Wulu maama nan na ki o wu diduwa di amu tun, kulukulu tərə We na ba wanu Di ki Di pa kontu tu.»

²⁴ Bu wum ko laan ma kaasi o wi: «A suni a jigi wu diduwa di nmu. Nan wəli-ni si a taa fogi a jiga.»

²⁵ Zezi ma na non-kogo zanzan na durə ku maa biini ba te. O laan ma bagu cicirə kam, yi o ta di ka o wi: «Nmu wulu na pai noona jiri mumaaru di zwa-kwaru tun, a te di nmu si n nuji bu wum yira ni n viiri, si n daa yi joori n yaar-o.»

²⁶ Zezi na tagi kontu tun, cicirə kam ma kaasi, yi ka tiini ka su bu wum ka pa o yira sai pogi pogi, yi ka nuji ka daar-o. Ka na yag-o tun, o ma bəri. Noona zanzan maa te ba wi: «O tigi mu.»

²⁷ Zezi laan ma ja o jija o pa o zaji weeni o zigi.

²⁸ Zezi na joori o zu digə tun, o karabiə bam ma vu o te ba yiranu, yi ba bwe-o ba wi: «Beŋwaanu mu dibam wu wanu di zəli cicirə kam?»

²⁹ O ma ləri-ba o wi: «Cicirə kantu don zəlim cana. Cicirə kantu dwi waru ka zəli ku na dai di We-loro dam.»

³⁰ Ba dæen ma nuŋi jəgə kam kuntu ni ba vu ba tɔgi Galile wɔ ba kɛ. Zezi maa ba lagɪ sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ lwarɪ ba je,

³¹ o na jɪgi o karabiə bam o brɪ tɪn ŋwaanɪ. O maa brɪ-ba o wɪ: «Baá ja amɔ Nabiin-bu wɔm ba kɪ nɔɔna jɪŋa ni yɪ ba gɔ-nɪ. Ba nan na gɔ-nɪ, da yatɔ dɛ ni a laan wó joori a bi a yagi tɔɔnɪ.»

³² O karabiə bam ma wɔ ni o taanɪ dɪm kuri, yɪ ba kwari sɪ ba bwe-o ba nii.

*Wɔɔ mu yɪ kamunu o dwe maama?
(Matiyu 18:1-9, Luki 9:46-50, 17:1-2)*

³³ Ba ma vu ba yi Kapernawum. Ba ma zɔ sɔŋɔ. Zezi ma bwe o karabiə bam o wɪ: «Dí na wɔ cwəŋə ni dí maa biɪnɪ tɪn, á ya magɪ kantɔgɔ bɛɛ ŋwaanɪ mu?»

³⁴ Ba maa cɪm. Bɛŋwaanɪ, ba ya na maa biɪnɪ tɪn, ba ya magɪ kantɔgɔ daanɪ sɪ ba nii, bantɔ wɔnɪ wɔɔ mu yɪ kamunu o dwe ba maama.

³⁵ Zezi ma jəni tɪga ni. O ma bəŋi o karabiə fugə-bale bam sɪ ba ba o te. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Wɔɔ na lagɪ sɪ o taa yɪ yigə tu tɪn, kuntu tu manɪ sɪ o ji ba maama kwaga tu mu, sɪ o taa tɔŋɪ o pa ba maama.»

³⁶ O ma ja bu balanɔ o pa o zɪgi ba maama titari ni. O ma kwe-o o kɪ o ja-kukoro ni, yɪ o ta dɪ ba o wɪ:

³⁷ «Wɔɔ maama na nɪgi bu balanɔ kantɔ don lanyɪranɪ amɔ yɪrɪ ŋwaanɪ tɪn, kuntu tu nɪgi amɔ mu. Wɔɔ maama nan na nɪgi amɔ tɪn, kɔ dai amɔ yɪranɪ mu o nɪga, kɔ yɪ o nɪgi Banɔ-Wɛ dɪɔ na tɔŋɪ-nɪ tɪn dɪ mu.»

³⁸ Zan ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Karanyɪna, dɪ ya nɛ nɔɔnɔ wɔdɔŋ na zɛli ciciri nɔɔna yɪra nɪ dɪ nmɔ yɪrɪ. O nan na daɪ dɪbam kɔgɔ kɔm wɔ nɔɔnɔ tɪn, dɪ ma kwaanɪ sɪ dɪ cɪ-o, sɪ o daa yɪ taa kɪ kɔntɔ.»

³⁹ Zezi ma lɛrɪ o wɪ: «Á ya wɔ maŋɪ sɪ á cɪ-o. Nɔɔnɔ wɔlɔ maama na tɔgɪ amɔ yɪrɪ ŋwaanɪ o kɪ wo-kɪnkagɪlɪ tɪn bá wanɪ o pipiri lɪla o ŋɔɔnɪ ta-balɔɔ o pa-nɪ.

⁴⁰ Bɛŋwaanɪ wɔlɔ maama na ba culi dɪbam tɪn yɪ dɪbam nɔɔnɔ mɔ.

⁴¹ A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, nɔɔnɔ wɔlɔ na kwe na o pa abam sɪ á nyɔ, á na yɪ amɔ Zezi Krisi nɔɔna tɪn ŋwaanɪ, kɔntɔ tu wɔ na pɛɛrɪ Wɛ tee nɪ.

⁴² Kɔ na yɪ balɔ na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ amɔ tɪn, ba na maŋɪ ba muri nɪ bu-balwa te dɪ, nɔɔnɔ wɔlɔ na pɛ ba dɪdɔba yagɪ Wɛ cwɛŋɔ tɔgɪm tɪn, ba na lɛgɪ kandwɛ kamunu mɔ kɔntɔ tu ba nɪ ba dɪ-o nɪnɔ wɔnɪ yɪ o tɪ, kɔú ta garɪ cam dɪlɔ o na wɔ ba o na Wɛ tee nɪ tɪn.

⁴³ Nmɔ jɪŋa na lagɪ ka pa n kɪ lwarɪm, kɔ maŋɪ sɪ n go-ka mɔ n yagɪ. N na gɛ n jɪŋa, yɪ n daari n na ŋwɪa Wɛ tee nɪ, kɔntɔ garɪ nmɔ na jɪgɪ n jɪa maama yɪ n vu min-tɪv, mɛ na yɪ mini dɪlɔ na bá dwe maŋa dɪ maŋa tɪn. [

⁴⁴ Jɛgɔ kam kɔntɔ nɪ,
 <kanzwa wɔ ta di ba yɪra,
 yɪ ya ba fɔgɪ ya tua.
 Mini wɔ ta di-ba,
 yɪ dɪ ba fɔgɪ dɪ dweə.>]

⁴⁵ Nmɔ naga na lagɪ ka pa n kɪ lwarɪm, kɔ maŋɪ sɪ n go-ka mɔ n yagɪ. Nmɔ na yɪ na-dɔba yɪ n na

ηγια We tee ni, kuntu garu nmu na jigi n ne sim maama, yi ba laan di-m ba yagi min-tu ni. [

⁴⁶ Jəgə kam kuntu ni,
 <kanzwa wó ta di ba yira,
 yi ya ba fəgi ya tua.

Mini wó ta di-ba,
 yi di ba fəgi di dweə.>]

⁴⁷ Nmu yi nan na lagu di pa n ki lwarim, ku manu si n li-di n duli n yagi mu. N na jigi yi didu ya n zu We paari dum wuni, kuntu garu nmu na jigi yia yale, yi ba laan di-m ba yagi min-tu ni.

⁴⁸ Jəgə kam kuntu ni,
 <kanzwa wó ta di ba yira,
 yi ya ba fəgi ya tua.

Mini wó ta di-ba,
 yi di ba fəgi di dweə.>

⁴⁹ Nɔɔnu maama manu si We kwe mini mu DI ma man-o DI nii, si DI pa o bicari fəgi di kwe, ni ye na kwe wɔdiu te tin.

⁵⁰ Ye ywəni yi di wai di kwe wɔdiu. Ye ywəni nan na ti, n daa n bá wanu n pa di joori di ja ywəni. Pa-na á wuru taa ywəmmə da-ηwaanu, si á jəni di yazurə, ni ye na pai wɔdiu ywəmmə te tin.»

10

*Kaani vum taani
 (Matiyu 19:1-12, Luki 16:18)*

¹ Zezi laan ma zanu o nuji je sim kuntu ni o vu o da Zude ti-nia yam. O ma vu o be Zurdən bugə kam ni didon dum ni. Non-kəgə zanzan daa ma ba ba gilim-o. O ma ta brı-ba We cıga kam, ni o na yəni o ki te tin.

² Farizian tiinə badaara dɛɛn ma zanɪ ba vu o te si ba maŋ-o ba nii. Ba ma bwe-o ba wɪ: «Nɔɔnɔ jɪgɪ cwəŋə si o vɪn o kaanɪ na?»

³ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Moyisi dɛɛn pɛ abam culu kum o wɪ bɛɛ?»

⁴ Ba ma lər-o ba wɪ: «Moyisi pɛ ni, nɪ nɔɔnɔ jɪgɪ cwəŋə si o pɔpɔnɪ tɔnɔ o pa o kaanɪ, si kɔ brɪ nɪ o vɪ-o mu.»

⁵ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Moyisi dɛɛn pɔpɔnɪ kuntɔ o pa abam, á wɔrɔ na dana tɪn ŋwaanɪ mu.

⁶ Kɔ daari, pulim nɪ Wɛ na kɪ nabiinə tɪn, Dɪ kɪ-ba si ba taa yɪ baarɔ dɪ kaanɪ mu.

⁷ Kuntɔ ŋwaanɪ, nɔɔnɔ na di kaanɪ, o maŋɪ si o pɔɔrɪ o titɪ o nu dɪ o ko tee nɪ, si o daari o pa o dɪ o kaanɪ wɔm jəni daanɪ.

⁸ Kuntɔ wó pa ba laan ji nɔɔnɔ dɪdɔa. Ba daa dai nɔɔna bale, ba laan yɪ nɔɔnɔ dɪdɔa mu.

⁹ Wɛ na kɪ nɔɔna balɔ daanɪ tɪn, nɔɔn-nɔɔnɔ daa wɔ maŋɪ si o pɔɔrɪ-ba daanɪ.»

¹⁰ Zezi dɪ o karabiə bam laan ma joori ba vu sɔŋɔ. Ba na zɔ tɪn, ba ma bwe-o o taanɪ dɪm kuri.

¹¹ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Nɔɔnɔ na vɪn o kaanɪ yɪ o daari o di kaanɪ wɔdon, kuntɔ tu kəm dɪm dɪ ka-bwəŋə yɪ bɪdɔwɪ mu.

¹² Kaanɪ dɪ na vɪn o barɔ yɪ o vu o zɔ barɔ wɔdon, o dɪ kəm dɪm dɪ bwəŋə yɪ bɪdɔwɪ mu.»

*Bu-balwa na maŋɪ dɪ Wɛ paari dɪm te tɪn
(Matiyu 19:13-15, Luki 18:15-17)*

¹³ Nɔɔna badonnə maa jaanɪ biə ba tui Zezi te si o danɪ o jɪa ba banja nɪ. O karabiə bam ma zanɪ ba bagɪ-ba si ba yɪ taa kɪ kuntɔ.

14 Zezi na ne ba na ki te tun, o banu ma zanjɩ yi o ta di ba o wi: «Yagɩ-na si biə bam taa tui amɔ te, si á yi zanjɩ á taá cu-ba. Benwaanu balu na nyɩ ni bu-balwa te tun mu manɩ si ba zu We paari dim wɔ.

15 A lagɩ a ta cigɩ mu di abam si, noonu na wɔ se si We taa te-o ni bu-balaɲa te, o bá na cwəɲə o zu We paari dim wɔ.»

16 Zezi na tagɩ kuntu tun, o laan ma ja ja biə bam o ki o ja-kukoro ni. O ma danɩ o jia ba baɲa ni o warɩ We o pa-ba.

*Nadunə wó wani ba na ɲwɩa We tee ni na?
(Matiyu 19:16-30, Luki 18:18-30)*

17 Zezi ma zanjɩ o maa kea. Noonu wɔdonɲ ma duri o vu o yi o te. O ma kuni doonə o yigə ni yi o wi: «Karanyɩna, n yi non-ɲum. Nan bri-ni kulu a na wó ki, si a wani a na ɲwɩa kalu na ba ti tun We tee ni.»

18 Zezi ma ta did-o o wi: «Benwaanu mu n bæɲi-ni ni non-ɲum? Noon-noonu tərə o na yi non-ɲum, ku na dai We DI yiranɩ.

19 Nmu manɩ n ye We callu tum na bri kulu tun. Yi zanjɩ n gu noonu. Yi zanjɩ n pəni di n don kaanu. Yi ɲoni. Yi zanjɩ n fo vwan n pa n don. Yi pini n don. Ta n zuli n nu di n ko.»

20 Noonu wum ma ta did-o o wi: «Karanyɩna, ku na siɲɩ a biini ni tun, a manɩ a se callu tintu maama.»

21 Zezi ma nii-o di sono, yi o ta did-o o wi: «Ku nan ta ge woɲo diduɔ mu si n ki. Ve soɲo n kwe woɲo kulu maama n na jigi tun n yəgi, si n laan kwe ti səbu kum n ma n wəli yinigə tiinə.

Kuntu wó pa n ta n jigi jijiguru zanzan Wε-sɔŋɔ ni. Nmu na ki kuntu, si n laan ba n ta n togi-ni.»

²² Nɔɔnu wɔm na ni kuntu tin, o wɔ ma cɔgi zanzan yi o yigə nywanɪ, o jijiguru tum na tiini tu daga tin ŋwaanɪ. O ma yagi Zezi yi o viiri.

²³ Zezi laan ma pipiri o nii o karabiə bam seeni, yi o ta di ba o wi: «Nadunə na lagi si ba zu Wε paari dɪm wɔ, kú ta tiini ku cana ku pa-ba.»

²⁴ O karabiə bam na ni kuntu tin, ku ma su-ba. Zezi daa ta ma ta di ba o wi: «A biə-ba, nɔɔna na lagi si ba zu Wε paari dɪm wɔ, kú ta tiini ku cana ku pa-ba.

²⁵ Kú ta yi mwalɪ si yogondi da gar-lwe bɔɔnu di nuŋi ku dwe nadum na lagi si o zu Wε paari dɪm wɔ.»

²⁶ Zezi na tagi kuntu tin, ku ma tiini ku su o karabiə bam zanzan, yi ba te daanɪ ba wi: «Ku nan na yi kuntu, wɔɔ mu wó wanɪ o na ŋwia Wε tee ni?»

²⁷ Zezi ma nii-ba yi o wi: «Nabiinə mu bá wanɪ ba ki, si Wε wai DI kia. Bɛŋwaanɪ Wε wai woŋo maama DI kia.»

²⁸ Pɪyɛɛɪ laan ma ta did-o o wi: «Nii. Dɪbam yagi dí woŋo maama mu, yi dí daari dí togi nmu.»

²⁹ Zezi ma ləri o wi: «A lagi a ta cɪga mu di abam si, nɔɔnu wɔlɔ maama na tagi amu ŋwaanɪ di Wε kwər-ywəŋə kam ŋwaanɪ, o yagi o sɔŋɔ naa o nu-biə naa o nu di o ko naa o biə naa o kari di tin,

³⁰ kuntu tu wó ba o na kulɔ maama o na yagi tin kuni bi mu lɔgɔ kuntu banɔ ni. Oó na sam di nu-biə di niinə di biə di kari, yi oó na yaara

dı o wəli da. Kɔ daari maŋa kalɔ na wó ba tɪn, kuntu tu wó na ŋwɪa kalɔ na ba ti tɪn Wɛ tee ni.

³¹ Balɔ na maŋɪ ba yɪ yigə tiinə tɪn zanzan wó joori ba ji kwaga tiinə. Kɔ daari balɔ dı na maŋɪ ba yɪ kwaga tiinə tɪn zanzan wó ba ba ji yigə tiinə Wɛ paari dɪm wɔni.»

*Zezi daa na ŋɔɔni o tɔvni taani te tɪn
(Matiyu 20:17-19, Luki 18:31-34)*

³² Zezi dı nɔɔna zanzan maa zaŋɪ ba wɔ cwəŋə ni ba maa ve Zeruzalem. Zezi maa wɔ ba yigə ni o veə. O karabiə bam maa yɪ yəəu. Nɔɔna balɔ dı na toɔɪ ba kwaga tɪn maa fɔmma. Zezi ma bəŋɪ o karabiə fugə-bale bam daa ni, yɪ o ta o bri-ba kɔlɔ na lagi kɔ ki-o Zeruzalem ni tɪn.

³³ O maa ta dı ba o wɪ: «Taá ye-na, dí na maa ve Zeruzalem tɪn, dáani mu ba laan wó ja amɔ Nabiin-bu wɔm ba ki Zwifə kaanum yigə tiinə bam dı ba cullu karanyina tiinə bam jɪŋa ni. Nɔɔna bam kuntu wó di a taani ba wɪ, kɔ maŋɪ sɪ a ti mu, yɪ ba daari ba ki-ni dwi-ge tiinə bam jɪŋa ni.

³⁴ Baá yáali-ni ba mwanɪ, yɪ ba daari ba twɪ lileeru ba yagɪ a yɪra ni. Baá magɪ-ni dı balaara, yɪ ba laan daari ba gɔ-ni. Da yatɔ de ni a nan wó joori a bi a yagɪ tɔvni.»

*Zezi cwəŋə kam na jigɪ yaara te tɪn
(Matiyu 20:20-28)*

³⁵ Zakɪ dı Zan balɔ na yɪ Zebede biə tɪn dɛɛn ma vu Zezi te ba ta did-o ba wɪ: «Karanyina, popo, ki wɔŋo kɔlɔ dí na lagi tɪn n pa dɪbam.»

³⁶ Zezi ma bwe-ba o wɪ: «Á lagɪ sɪ a kɪ bæɛ mu a pa abam?»

³⁷ Ba ma lər-o ba wɪ: «Nmɔ na tu n ba n di n paarɪ dɪm, sɪ n pa dɪbam dɪdɔa jəni n jazɪm nɪ sɪ dɪdɔa jəni n jagwiə nɪ.»

³⁸ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam tɪtɪ yəri á na loori kɔlɔ tɪn. Abam wó wantɪ á tɔgɪ á yaarɪ, nɪ amɔ na lagɪ a ba a na yaara yalɔ tɪn na? Á wó wantɪ á yaarɪ á tɪ, nɪ a na lagɪ a yaarɪ a tɪ te tɪn na?»

³⁹ Ba ma lər-o ba wɪ: «Ɛɛn, dɪ wó wantɪ.»

Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ yɪ cɪga, abam nan wó sɪnɪ á tɔgɪ á yaarɪ amɔ yaara yam donj.

⁴⁰ Kɔ nan daɪ amɔ mu manɪ sɪ a kuri wɔlɔ na wó jəni a jazɪm nɪ naa a jagwiə nɪ tɪn. Kɔ yɪ Baŋa-Wɛ mu manɪ Dɪ tɪŋi je sɪm kɔntɔ, sɪ Dɪ pa balɔ na wó jəni da tɪn.»

⁴¹ O karabiə fugə kam na tu ba lwarɪ ba donnə bale bam na loori kɔlɔ Zezi tee nɪ tɪn, ba bana ma tiini ya zaŋɪ dɪ Zakɪ dɪ Zan.

⁴² Zezi laan ma bəŋi ba maama, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Abam nan manɪ á ye nɪ lɔgɔ baŋa pwa kɪ dam mu dɪ ba nɔɔna, yɪ ba dɪdɛera di dam ba baŋa nɪ.

⁴³ Kɔ nan na yɪ abam, kɔ wɔ manɪ sɪ kɔ taa yɪ kɔntɔ donj abam tɪtarɪ nɪ. Bɛŋwaanɪ, abam wɔlɔ na lagɪ sɪ o ji nɔn-kamunu á wɔnɪ tɪn, kɔntɔ tu manɪ sɪ o ji abam maama tɪntɔŋnɔ mu.

⁴⁴ Wɔlɔ na lagɪ sɪ o ji abam yigə tu tɪn, kɔntɔ tu manɪ sɪ o ji abam maama gambiaa.

⁴⁵ Bɛŋwaanɪ amɔ Nabiin-bu wɔm wɔ tu sɪ nɔɔna tɔŋɪ ba pa-nɪ. Amɔ nan tu sɪ a tɔŋɪ a pa

nɔɔna mu, si a daari a kwe a nɔɔna a ma lani
nɔɔna zanzan nɔɔna We tee ni.»

*Zezi na pe lilwe yiə puri te tin
(Matiyu 20:29-34, Luki 18:35-43)*

⁴⁶ Zezi di o karabiə bam ma vu ba yi tuɔ kuɔɔn,
ku yiri mu Zeriko. Ba ma toɔɔ da ba nuɔi ba maa
kea. Ba na maa ke tin, non-koɔɔ maa toɔɔ-ba.
Nɔɔnu wuɔɔn maa wura o na yi lilwe. O yiri mu
Batime, o ko mu yi Time. O maa je cwəɔɔ kam
ni ni yi o loorə.

⁴⁷ O ma lwaru ni ku yi Nazareti tu Zezi mu
toɔɔ daani o maa kea. O laan ma puli o kaasi
bana bana o wɔ: «Zezi, Pe Davidi dwi tu, duri a
yibwəɔnə!»

⁴⁸ Nɔɔna zanzan ma bag-o si o pu o ni. O laan
ma tiini o kaasi zanzan yi o wɔ: «Pe Davidi dwi
tu, duri a yibwəɔnə!»

⁴⁹ Zezi laan ma zigi yi o ta o wɔ, ba bəɔ-o si
o ba. Ba ma bəɔ-o, yi ba ta did-o ba wɔ: «Ku
wɔɔpolo, si n zani wɔɔni, si o bə-m o wɔ n ba.»

⁵⁰ Lilwe wum ma da pusi o goɔɔ o yagi, yi o
zani lila o vu o yi Zezi te.

⁵¹ Zezi ma bwe-o o wɔ: «Nmɔ lagi si a ki bɔɔ
mu a pa-m?»

O ma leri o wɔ: «Karanyina, a lagi si a joori a
taa nai mu.»

⁵² Zezi ma ta did-o o wɔ: «Nan ve, nmɔ na ku
n wɔ-didba di amɔ te tin mu pe n na yazurə.»

Zezi na tagi kuntu bidwi bana ni tin, mu lilwe
wum yiə joori ya nai. O maa toɔɔ Zezi kwaga
cwəɔɔ kam ni.

11

*Zezi na zv Zeruzalem yi nɔɔna zul-o te tin
(Matiyu 21:1-11, Luki 19:28-40, Zan 12:12-19)*

¹ Zezi dɪ o karabiə bam dɛɛn ma vu ba twe Zeruzalem. Ba ma vu ba yi ti-balwa bale, ba yiri mu Betifaazi dɪ Betani. Je sum kuntu wu Olivi piu kum saɲa ni mu. Zezi ma li o karabiə bam bale o tɔɲɪ,

² yi o ta dɪ ba o wɪ: «Ve-na á vu á zv tiv kulu na wu abam yigə ni tin. Á na zv tiv kum wɔni, á wɔ na bɪna-pɔla na ləgi da, yi nɔɔn-nɔɔnu daa ta wu diini ka baɲa. Ve-na á bwəli-ka á ja ba á pa-nɪ.

³ Nɔɔnu na bwe abam ni: «Bɛɛ mu yi á bwəli-ka?», si á ta did-o ni: «Ku yi dí Yuutu wɔm mu laga. Oó joori o pa ka ba lele.» »

⁴ Ba ma zaɲɪ ba vu si ba nii. Ba na yi tiv kum wu tin, ba ma sɪni ba na bɪna-pɔla cwəɲə ni ni. Ka ləgi sɔɲɔ kudonɪ ni ni. Ba ma vu ba bwəli-ka.

⁵ Nɔɔna badonnə maa zigɪ da. Ba ma bwe Zezi karabiə bam ba wɪ: «Bɛɛ mu yi á lagɪ á bwəli bɪna-pɔla kam?»»

⁶ Ba ma ləri-ba ni Zezi na maɲɪ o ta te tin. Nɔɔna bam ma sɛ.

⁷ Ba ma ja bɪna-pɔla kam ba ja vu ba yi Zezi te. Ba laan ma kwe ba gwaaru ba danɪ ka baɲa ni. Zezi ma di ka baɲa, yi ba ve ba maa kea.

⁸ Ba na maa ke tin, nɔɔna zanzan ma zul-o ba kwe ba gwaaru ba lwarɪ cwəɲə kam yuu ni, si Zezi ba o togɪ ti baɲa o ke. Nɔɔna badaara ma vu ba go tweeru ne dɪ vɔɔru ba dɪ cwəɲə yuu ni, si o togɪ ti baɲa o ke.

⁹ Nɔɔna balu na wɔ o yigə ni di o kwaga ni ba ve tin maa tooli ba wi:

«Ozaana! Zule taa wɔ We tee ni!

Zuli-na wɔlu na tu di Yuutu We yiri nwaani tin.

¹⁰ Zuli-na wɔlu na wɔ ta te o nɔɔna,

nɔnɛni dibam ko Davidi deen na jigi paari te tin.

Ozaana! Zule taa wɔ Baŋa-We tee ni!»

¹¹ Zezi ma vu o zu Zeruzalem tiv kum wɔ. O ma vu o yi We-di-kamunu kum o zu ku wɔ. O ma kaagi o nii wəənu tum maama na yi te. We na lagi di zu tin, o ma joori o nunji tiv kum wɔni, o togi di o karabiə fugə-bale bam o vu Betani.

Zezi na sɔɔli kapuru te tin

(Matiyu 21:18-19)

¹² Tɔga na puri tin, ba ma zaŋi Betani ni si ba joori Zeruzalem. Kana maa jigi Zezi.

¹³ Ba na maa ve tin, o ma tuli o na kapuru. Ku deen li di vɔɔru mu. O ma vu si o nii mɔɔla wɔra na si o di. O na yi da tin, o ma wɔ ne kulɔkulu, ku na wɔ yi ku lərim maŋa tin nwaani.

¹⁴ O laan ma ta di kapuru kum o wi: «Nɔɔn-nɔɔnu daa bá na mɔɔla nmu yuu ni o di.»

O karabiə bam ma ni o na tagi kulɔ tin.

Zezi na zəli pipimpiinə We-di-kamunu kum wɔni te tin

(Matiyu 21:12-17, Luki 19:45-48, Zan 2:13-22)

¹⁵ Ba ma vu ba yi Zeruzalem. Zezi ma vu o zu We-di-kamunu kum wɔ. O ma na nɔɔna na wɔ ka kunkolo kum ni ba pipiə. O ma zəli-ba o pa ba nunji. O ma vu o ja səbu-lənnə bam taabulu tum o pipiri o pu tɔga ni, o pa ba səbiə bam jagi.

O ma daari o yigi yitunnu tɩɩ nɔɔna badonnɔ na je da ba yɔgi kunkwɛn-pulɛ tɩn o dɩ tɩga nɩ.

¹⁶ O ma wɔ sɛ sɩ nɔɔna taa zɩɩ ba zɩla ba tɔgi kunkɔlɔ kɔm wɔ ba kea.

¹⁷ O ma brɩ nɔɔna bam o wɩ: «Kɔ pɔpɔnɩ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɩ nɩ, Wɛ mɔ wɩ: <Amɔ digɛ kantɔ manɩ sɩ ka taa yɩ jɛgɛ kalɔ lɔgɔ banɔ dwi tiinɛ maama na wɔ ta tui ba warɩ amɔ da tɩn mɔ.> Abam nan pɛ ka ji nɔwɩna joro jɛgɛ.»

¹⁸ Zwifɛ kaanɩm yigɛ tiinɛ bam dɩ ba cullu karanyɩna tiinɛ bam ma ni Zezi na tagɩ kulɔ tɩn. Ba laan ma beeri cwɛɲɛ sɩ ba gɔ-o. Ba ma kwarɩ fɔɔnɩ dɩd-o, o zaasɩm dɩm na sɔ nɔn-kɔgɔ kɔm maama tɩn nɔwɩna.

¹⁹ Tɩga na lagɩ ka yɩ tɩn, Zezi dɩ o karabiɛ bam ma nunɩ tɩɩ kɔm wɔnɩ.

*Zezi nɔɔnɩ kapɔrɔ kulɔ na kɔgi tɩn taanɩ
(Matiyu 21:20-22)*

²⁰ Tɩga na pɔɔrɩ tɩn, ba ma daa zanɩ ba maa kea. Ba ma na kapɔrɔ kɔm na kɔga, dɩ kɔ bɔnnɔ maama.

²¹ Pɩyɛɛɩ ma guli Zezi ya na tagɩ te tɩn. O ma ta dɩ Zezi o wɩ: «Karanyɩna, nii kapɔrɔ kɔm nmɔ diin na sɔɔlɩ tɩn, kɔ kɔga.»

²² Zezi ma ta dɩ ba o wɩ: «Fɔgi-na á kɩ á wɔ-dɩɔba dɩ Wɛ.

²³ A lagɩ a ta cɩga mɔ dɩ abam sɩ, abam wɔlɔ na tagɩ dɩ piu kamunu kɔntɔ nɩ, kɔ gɔ kɔ na zɩgi mɛ tɩn kɔ vu kɔ tɩ nɩnɩ kɔm wɔnɩ, Wɛ wɔ pa kɔ kɩ. Nmɔ na jɩgi wɔ-dɩɔba nɩ nmɔ na tagɩ kulɔ tɩn wɔ sɩnɩ kɔ kɩ, yɩ n ba jɩgi bɔbwea, Wɛ wɔ pa kɔ kɩ.

24 Kuntv ηwaanı a lagı a ta dı abam nı, wono kulv maama á na wó loori We tee nı tın, sı á taá jıgı wv-dıdva nı á wó sııntı á na-kv, yı We wó pa á na-kv.

25 Maᅇa maama abam na wvra á warı We, yı taanı na wv abam dı nııvı wvdon laᅇa nı, sı á yagı á ma ce-o. Á Ko We laan wó yagı abam dı lwarım Dı ma ce abam. [

26 Kv daarı, abam na wv se sı á yagı nıına lwarım á ma ce-ba, á Ko We bá yagı abam dı lwarım Dı ma ce abam.]»

Zezi dam dım nuᅇi yān mv?
(*Matiyu 21:23-27, Luki 20:1-8*)

27 Ba daa ma vu ba yı Zeruzalem. Zezi ma vu o zv We-di-kamunu kvı wv, o karı ka wvntı o beerə. Zwıfə kaanıı yıgə tiınə bam dı ba cullu karanyına tiınə bam dı ba nakwa bam ma vu o te,

28 ba bwe-o ba wı: «Wııv dam mv n ma n kvı wənu tılv maama n na kvı tın? Wııv mv pe nmv nı sı n ta n kvı kvntv?»

29 O ma ləri-ba o wı: «A dı jıgı bwıə a lagı a bwe abam, sı á na ləri-ya á pa-nı, sı a laan brı abam wvıv na pe amv nı sı a tvᅇı tın.

30 A lagı a bwe abam a nii, Zan na mıısi nıına na wvntı tın, kv yı We mv pe-o cvəᅇə naa nabıınə mv pe-o?»

31 O na bwe-ba kvntv tın, ba maa wvra ba bwe daanı sı ba nii ba na wó ləri te tın. Ba maa wı: «Dıbam na ləri dı wı, kv yı We mv, o laan wó bwe dıbam nı, beı mv yı dı nan wv se Zan taanı dım?

³² Kɔ daari, dí bá wani dí ta ni kɔ yi nabiinɔ mu pɛ-o cwɛŋɔ.» Ba tagi kuntu, beɲwaanɩ ba kwari fɔɔni di nɔɔna bam, di ba maama na sɛ ni Zan suni o yi Wɛ nijoŋnu tin.

³³ Kuntu ɲwaanɩ mu ba lɛri Zezi ba wi: «Dí yɛri wɔɔɔ na pɛ Zan cwɛŋɔ tin.»

Zezi di ma ta di ba o wi: «Kɔ na yi kuntu, amɔ di nan bá ta wɔɔɔ na pɛ amɔ ni si a taa tɔŋi tin.»

12

Nɔɔnu di o gaari mumaŋa (Matiyu 21:33-46, Luki 20:9-19)

¹ Zezi ma maŋi mumaŋa o bri nɔɔna bam o wi: «Nɔɔnu wɔɔɔŋ mu wɔra. O ma zaŋi o ci gaari, yi o daari o jɛri tweeru tilɔ yiri na yi vinyɔ tin di wɔni. O ma daari o kɔ goŋo ti-dia je ni, si o na gwɛri tweeru biɔ bam, si o ki dɔani o nɔ o kan ti na bam. O ma daari o cwi dapala si nɔɔnu taa je da o yiri gaari dim. O na fɔgi o ci-di kuntu tin, o laan ma kwe nɔɔna o yagi da si ba taa tɔŋa, yi o daari o nuŋi o vu cwɛŋɔ.

² Tweeru biɔ bam gwɛrim maŋa na yi tin, o ma tɔŋi o tintɔŋnu si o vu nɔɔna balɔ na nii o gaari dim baŋa ni tin te, si ba cɛ o tɛri ba pa-o.

³ Tintɔŋnu wɔm na yi ba te tin, ba ma ja-o ba magi, yi ba daari ba pa o viiri di ji-kɔri.

⁴ Nɔɔnu wɔm daa ma tɔŋi o tintɔŋnu wɔɔɔŋ. O na yi ba te tin, ba ma magi o yuu ba kaari yi ba twi-o.

⁵ O daa ta ma tɔŋi o tintɔŋnu wɔɔɔŋ o wɛli da. Wuntu na yi ba te tin, ba ma mag-o ba gv. Nɔɔnu wɔm ta ma tɔŋi o tintɔŋna zanzan nɔɔna

bam tee ni, yi ba magi ba badonnə, ba daari ba gu ba badaara.

⁶ Ku laan ma daari o titi bu wulu o na so-o zanzan tin yirani. O ma tun-o ba tee ni o ma kweeli, yi o buhi si, baá nigí wuntu.

⁷ Noona bam na ne-o tin, ba maa noonu daanu ba wi: <Mu gaari dim tu bu, wuntu mu lagi o ba o taa te o ko wum wəənu tum. Nan pa-na dí gu-o, si dí daari dí taá te o wəənu tum.>

⁸ Ba laan ma gu-o, yi ba daari ba van-o ba ja nunji gaari dim wuni ba yagi.

⁹ Kuntu tin, gaari dim tu wum laan wú ki noona bam kuntu tita mu? O manji si o ba o gu-ba mu, si o daari gaari dim o pa noona badonnə si ba taa niə.

¹⁰⁻¹¹ Ku pupuni We tɔnɔ kum wuni ku wi:

<Kandwe dilu lwara na vin tin laan mu joori di ba di ji kandwe dilu na pai soho kum dana tin.

Baja-We na ki te tin mu kuntu,

yi ku yi wo-kamunu ku pa dibam.>

Abam manji á wu karimi kuntu na?»

¹² Zwifə yigə tiinə bam na ni kuntu tin, ba ma lwaru ni o manji mumanji dim bantu njwaani mu. Ba laan maa beeri cwəŋə si ba ja-o. Ba maa wari, ba na kwari fɔuni di non-kogo kum tin njwaani. Ba ma yag-o, yi ba daari ba viiri.

Zwifə bam na bwe Zezi lampoo njwum wonjo te tin

(Matiyu 22:15-22, Luki 20:20-26)

¹³ Zwifə bam dɛɛn ma li Farizian tiinə badonnə di Pe Erodɪ kwaga noona badonnə si ba vu Zezi

te. Ba maa lagɪ sɪ ba pa o ɲɔɔnɪ o tusi, sɪ ba wanɪ ba ja-o.

¹⁴ Ba ma yi o te, yi ba ta dɪd-o ba wɪ: «Karanyɪna, dɪ ye nɪ nmɔ yi cɪga tu mɔ. Nmɔ yigə tərə dɪ nɔɔna na bɔɲɪ kɔlɔ ba pa nmɔ tɪn, nmɔ nan ba kuri nɔɔna daanɪ. Nmɔ nan yəni n brɪ nɔɔna Wɛ cwəɲə dɪ cɪga mɔ. Dɪ lagɪ dɪ bwe dɪ nii, dɪbam Zwifə bam culu pɛ ni sɪ dɪ ɲwɪ lampoo dɪ pa lɔgɔ kɔm pa-farɔ wɔm naa kɔ wɔ maɲɪ? Dɪ maɲɪ sɪ dɪ ɲwɪ naa dɪ wɔ maɲɪ sɪ dɪ ɲwɪ?»

¹⁵ Zezi nan maɲɪ o ye ba na yi pipiri-nyɪna te tɪn. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Bɛɛ nan mɔ yi á lagɪ sɪ á maɲɪ-nɪ á nii? Ja-na səbu-dalɪ dɪdɔa á ba sɪ a nii.»

¹⁶ Ba ma lɪ səbu-dalɪ dɪm ba brɪ-o. O ma nii yi o bwe-ba o wɪ: «Wɔɔ nyɪnyɔgɔ dɪ o yɪrɪ mɔ pɔpɔnɪ dɪ baɲa nɪ?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Kɔ yi pa-farɔ wɔm mɔ.»

¹⁷ Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ lamma. Á nan taá ɲwɪ kɔlɔ na yi pa-farɔ wɔm nyɪm tɪn á pa-o, sɪ á daari á taá paɪ Wɛ kɔlɔ dɪ na yi Dɪ nyɪm tɪn.»

O na ləri-ba kɔntɔ tɪn, kɔ ma sɔ-ba zanzan.

Ba na bwe Zezi twa biim woɲo te tɪn

(Matiyu 22:23-33, Luki 20:27-40)

¹⁸ Sadusɪan tiinə badonnə dɛɛn ma zanɪ ba vu Zezi te. Bantɔ mɔ brɪ ba wɪ, nɔɔnɔ na tɪga, o daa bá joori o bi.

¹⁹ Ba ma vu ba ta dɪ Zezi ba wɪ: «Karanyɪna, Moyisi dɛɛn na pɔpɔnɪ kɔlɔ o tɪɲɪ o pa dɪbam tɪn, kɔ brɪ nɪ, nɔɔnɔ nu-bu na tɪga yi o daari o

kaani, ba na wu lugi biə daani, tu wum curu mu manɔ si o di kaani wum si ba wani ba lu biə o nu-bu wulu na tigi tin nwaani.

²⁰ Kuntu, nu-biə barpe ya mu wura. Ba didua ma di kaani, yi o ti o daar-o, yi o wu lugi bu.

²¹ Wulu na sanɔ tin laan ma di kadəm wum. O di ma ti o daari kaani wum, yi ba di wu lugi bu. Batɔ tu wum di daa ma di-o.

²² Ba maama barpe di kaani wum, yi ba wu lugi bu did-o. Ba maama na tigi tin, kaani wum di laan ma ti.

²³ Ba maama barpe na di kaani wum tin, ba laan na tu ba bi ba yagi tɔɔni, bantɔ wɔɔ mu wɔ ta te kaani wum?»

²⁴ Zezi ma ləri-ba o wi: «Abam tiini á tusi mu. Abam wu lwarɔ We tɔɔɔ kum zaasim dim kuri, yi á ta yəri We dam dim na yi te tin. Á wu tusi ciga na?»

²⁵ Nɔɔna na tu ba bi ba yagi tɔɔni, ba lugi ba taa nyɔ di We malesɔ sim na yi te tin mu, ba ba di kaana, kaana di nan ba zɔɔri banna di.

²⁶ Ku nan na yi twa biim dim di, Moyisi na puɔɔni kulɔ tin bri ni nɔɔna wɔ sim ba bi. Abam manɔ á wu karɔmi kulɔ We na tagi di Moyisi DI na bri DI titi did-o sabari puɔu kum wɔni manɔ kalɔ tin na? We deen tagi DI wi: <Amu yi Abraham We, di Yizaki We, di Zakɔbi We mu.>

²⁷ Ku bri ni bantɔ daa ta jigi nwa mu We tee ni, beɔnwaani Baɔa-We yi nanɔna We mu, si DI dai twa We. Mu ku kuri á tiini á tusi di á na buɔi te tin.»

*Wε niə yam wɔni dɔɔ mɔ yi kamunu dɔ dwe?
(Matiyu 22:34-40, Luki 10:25-28)*

²⁸ Ba na wɔra ba ŋɔɔni kɔntɔ tɪn, Wε cullu karanyɪna tu wɔdon ma yi ba te, yi o ni ba taani dɪm. O ma lwarɪ nɪ Zezi tiini o kwaanɪ dɪ o na lɛri Sadusian tiinɛ bam te tɪn. O laan ma twɛ Zezi te, yi o bwe o wɪ: «Wε niə yam maama wɔni dɔɔ mɔ yi kamunu dɔ dwe?»

²⁹ Zezi ma lɛr-o o wɪ: «Wε ni dɪlɔ na yi kamunu dɔ dwe ya maama tɪn mɔ tɪntɔ: <Yisɪrayɛli tiinɛ-ba, cɛgi-na. Yuutu Baŋa-Wε mɔ yi dɪbam Yuutu dɪdɔba mɔ.»

³⁰ Ta n soe n Yuutu Baŋa-Wε dɪ n bɪcarɪ maama, dɪ n wɔ maama, dɪ n wɔbɔŋa maama, dɪ n dam maama.»

³¹ Wε ni dɪlɔ na saŋɪ tɪn mɔ tɪntɔ: <Ta n soe n donɪ nɪ n tɪtɪ te.> Wε ni dɪdonɪ daa tɛrɛ dɪ na yi kamunu dɔ dwe niə yantɔ yale.»

³² Wε cullu karanyɪna tu wɔm ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Karanyɪna, n tagɪ cɪga. Nmɔ na tagɪ n wɪ, Wε dɪdɔba yɪranɪ mɔ wɔra yi Dɪ donɪ daa tɛrɛ tɪn, kɔ yi cɪga mɔ.»

³³ Kɔ maŋɪ sɪ dɪ taá soe Wε dɪ dɪ wɔ maama, dɪ dɪ wɔbɔŋa maama, dɪ dɪ dam maama, sɪ dɪ daari dɪ taá soe dɪ donnɛ nɪ dɪ tɪtɪ te. Dɪ na kɪ kɔntɔ, dɪ kɪ lanyɪranɪ kɔ dwe dɪ na mɛ vara naa wɔŋo kɔlɔ maama dɪ ma kaanɪ-Dɪ.»

³⁴ Zezi na nɛ nɪ o lɛri taanɪ dɪm lanyɪranɪ dɪ wɔbɔŋ-ŋɔna tɪn, o ma ta dɪd-o o wɪ: «Nmɔ batwarɪ dɪ Wε paari dɪm.»

Kɔ na zɪgɪ maŋa kam kɔntɔ nɪ, nɔɔn-nɔɔnɔ daa maa kwarɪ sɪ o bwe-o taanɪ.

*Krisi wɔm Wɛ na tɔŋi tɔn yɪ Davidi Yuutu mu
(Matiyu 22:41-46, Luki 20:41-44)*

³⁵ Zezi dɛɛn maa wɔ Wɛ-di-kamunu kɔm nɪ o brɪ nɔɔna, yɪ o ta o wɪ: «Wɛ cullu karanyɪna tiinɛ bam yɛni ba brɪ nɪ, Krisi wɔm Wɛ na tɔŋi tɔn yɪ Pɛ Davidi dwi tu mu. Kɔ nan wɔ wani kɔ taa yɪ kɔntɔ na?»

³⁶ Wɛ Joro kɔm dɛɛn pɛ Davidi titɪ ta o wɪ:
<Yuutu Baŋa-Wɛ tagɪ dɪ a Yuutu DI wɪ:
Ba n jɛni amɔ jazɪm nɪ,
sɪ a laan kɪ nmɔ dɔna maama n nɛ kuri nɪ.>

³⁷ Davidi titɪ nan na sɪnɪ o bɛŋi Krisi wɔm o wɪ o Yuutu tɔn, dɪbam nan daa wɔ kɪ ta mu dɪ bɛŋ-o nɪ Davidi naa daga?»

Zezi na brɪ Wɛ cɪga kam kɔntɔ tɔn, kɔ ma pa nɔn-kɔgɔ kulɔ na je kɔ cɛgi tɔn wɔ poli zanzan.

*Zezi kaani nɔɔna, sɪ ba yɪ lwani cullu
karanyɪna tiinɛ bam
(Matiyu 23:1-36, Luki 20:45-47)*

³⁸ O daa ta ma brɪ-ba yɪ o wɪ: «Taá yɪrɪ-na á titɪ dɪ cullu karanyɪna tiinɛ bam. Bantɔ soe sɪ ba taa zɔɔrɪ gwar-dɪdwaaru, sɪ ba taa beerɛ yɪ nɔɔna nii-ba. Ba na ve yaga, ba lagɪ sɪ nɔɔna maama taa tui ba zuli-ba mu.

³⁹ Ba na yɛni ba zɔ ba Wɛ-di sɪm, ba lagɪ je-kamunnu mu sɪ ba taa je yigɛ nɪ. Ba na ve nɔɔnɔ sɔŋɔ sɪ ba di candiɛ, kɔ yɪ je-ŋɔŋa jɛgɛ nɪ mu ba lagɪ sɪ ba taa je da.

⁴⁰ Ba maa yɛni ba ganɪ kadɛnɛ ba jɔŋi kulɔ maama ba na jɪgɪ tɔn, yɪ ba kwɛri ba loori Wɛ dɪ bitar-dɪdwaaru, sɪ kɔ taa nyɪ nɪ ba yɪ nɔn-ŋɔna mu te. Wɛ wɔ tiini DI pa bantɔ na cam kɔ ja gaali.»

Kadəm na pε Wε pεeri te tın
(Luki 21:1-4)

⁴¹ Zezi ma vu o jəni Wε-di-kamunu kum wɔni, jəgə kalɔ daka na zɪgɪ da yɪ nɔɔna dɪ Wε pεera ka wɔni tɪn tɪkəri ni. O maa je o nii nɔɔna bam na ve ba dɪ ba səbiə ka wɔni te tɪn. Nadunə zanzan ma ba ba dɪ səbu zanzan ka wɔni.

⁴² Kadəm wɔdoŋ na yɪ yinigə tu tɪn ma ja səbu-dal-balwa bale, o ja vu o dɪ da.

⁴³ Zezi na nε kɔntu tɪn, o ma bəŋi o karabiə bam, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, kadəm wɔntu na yɪ yinigə tu tɪn, o dɪ səbu kɔ dwəni nɔɔna balɔ maama na dɪ da tɪn.

⁴⁴ Bantu maama lɪ ba daari səbiə mu tata. Kadəm wɔm nan yɪ yinigə tu mu, yɪ o kwe woŋo kulɔ maama o na jɪgɪ sɪ o ma yəgi o ni-wɔdiu tɪn o dɪ da.»

13

Lεerv na wó ba lɔvɔ baŋa te tın
(Matiyu 24:1-28, Luki 21:5-24)

¹ Zezi laan ma zanɪ o nuŋi Wε-di-kamunu kum wɔni. O na maa kε tɪn, o karabiə bam dɪdɔa ma ta dɪd-o o wɪ: «Karanyɪna, nii kandwa yantu ba na mε ba lɔ digə kam tɪn na lana te. Nii ka lɔɔm dɪm na dana te.»

² Zezi ma lər-o o wɪ: «Nmɔ wɔ nε ka na daga te tɪn na? Ka maama nan wó ba ka tɔ tɪga ni ka cɔgi. Kandwε daa bá danɪ dɪ doŋ baŋa ni.»

³ Zezi dεen ma vu o jəni Olivi piu kum yuu ni, yɪ o tɔltɔ o na Wε-di-kamunu kum o yigə ni. O na je kɔntu tɪn, Pɪyεeri dɪ Zakɪ dɪ Zan dɪ Andre yɪranɪ ma vu o te, yɪ ba bwe-o ba wɪ:

4 «Maŋa koo mu We-digə kam wó ba ka cogi kuntu? Bee mu lagi ku ki maana ku bri dibam, si dí lwaru ni wəenu tintu maama lagi ti ki?»

5 Zezi ma ləri-ba o wi: «Á fɔgi á ci á titi, si á yi pa noon-noonu ganu abam.

6 Beɲwaani noona zanzan wó ba abam te, yi baá ma amu yiri ba ma ganu abam ba wi, bantu diduwa diduwa mu yi Krisi wóm We na tuni tin, yi baá ganu noona zanzan.

7 Á wó ba á na tigurə na wu abam tuni dim ni, yi á kwəri á ni ka ɲwa tuni dilu na banwe tin ni. Á nan na ni kuntu, si á yi pa fɔnu zu abam. Wəenu tum kuntu maŋi si ti ki mu, yi ku ta dau lugu tiim maŋa.

8 Dwi wó zaŋi di ki jara di dwi didon, yi tuu di ku don wó zaŋi ti magi jara. Tiga di wó sisiŋi je sidonnə ni, yi kana di wó ba ka taa wu je zanzan ni. Yaara yam kuntu maama nan nyi di kaanu na siŋi o vri pugə yi ka wɔe yi cam daa ta wu kwaga ni te tin mu.

9 Á fɔgi á ci á titi, si noona wó ja abam ba vu ba saŋi sarɪya-dirə nakwa tee ni. Ba ta wó ja abam ba magi ba We-di sum wuni. Baá ja abam ba vu ba saŋi didɛera di pwa tee ni, abam na togi amu tin ɲwaani. Kuntu mu wó pa á wani á bri-ba We cigə kam.

10 Ku nan fun mu si ba da yigə ba tooli We kwər-ywəŋə kam ba bri dwi maama tiinə, si wono maama tiim laan yi.

11 Ba na jaani abam ba vu ba saŋi, si á yi taá liə di á na wó ta kulɔ tin. Á na wó taá zigi ba yigə ni maŋa kalɔ tin, si á laan ɲooni kulɔ We na

wó pa abam tɪn. Kɪ daɪ abam tɪtɪ mʊ wó ŋɔɔnɪ, kʊ yɪ Wɛ Joro kʊm mʊ wó pa abam kʊlʊ á na wó ŋɔɔnɪ tɪn.

¹² Nɔɔna badonnə wó ja ba tɪtɪ cʊrrʊ ba kɪ nɔɔna jɪa nɪ sɪ ba gʊ-ba. Kwə dɪ wó kɪ ba biə kʊntʊ dɔŋ. Biə dɪ wó zanɪ ba pa ba ja ba niinə dɪ ba kwə ba gʊ.

¹³ Nɔɔna maama wó ta culi abam, á na yɪ a nɔɔna tɪn ŋwaanɪ. Wʊlʊ maama nan na kɪ pu-dɪa o zɪgɪ kəŋkəŋ sɪ kʊ vu kʊ yɪ kweelim tɪn, Wɛ wó vrɪ kʊntʊ tu ŋwɪa.

¹⁴ Abam nan wó ba á na wo-lɔŋɔ kʊlʊ na yɪ cɔgɪnʊ tɪn na wó ba kʊ zɪgɪ jəgə kalʊ na wʊ maŋɪ sɪ kʊ taa zɪgɪ da tɪn.» (A tɛ abam sɪ wʊlʊ na karɪmɪ tɪn, sɪ o kwaanɪ o ni kʊ kuri lanyɪranɪ.)

«Abam na nɛ wo-lɔŋɔ kʊm kʊntʊ, sɪ abam balʊ na zʊʊrɪ Zude nɪ tɪn kɪ lɪla á nunɪ á duri á vu pweeru yum á səgɪ da.

¹⁵ Nɔɔnʊ nan na wʊ nayuu nɪ, o daa yɪ tu o zʊ digə sɪ o kwe kʊlʊkʊlʊ.

¹⁶ Nɔɔnʊ wʊlʊ nan na wʊ kara nɪ tɪn, o daa yɪ joori sɔŋɔ sɪ o kwe o gɔrɔ o zʊ.

¹⁷ Kantʊ maŋa kam nɪ kʊbú ta tiini kʊ yɪ lɛɛrʊ dɪ kaana balʊ na jɪgɪ pwi tɪn, dɪ balʊ na jɪgɪ biə yɪ ba ŋɔgɪ yɪlɪ tɪn.

¹⁸ Nan taá loori-na Wɛ, sɪ cam dɪm kʊntʊ yɪ ba waarʊ mumaŋa nɪ.

¹⁹ Benwaanɪ yaara yalʊ na lagɪ ya ba da yam kʊntʊ nɪ tɪn wó ta tiini ya camma ya dwe yalʊ na maŋɪ ya kɪ pulim nɪ Wɛ na kɪ lʊgʊ sɪ kʊ ba kʊ yɪ zɪm tɪn. Yaara yantʊ nan na kɛ, yadonnə daa bá ba nɪnɛnɪ yantʊ te.

²⁰ Baŋa-We nan na wɔ pɛ yaara yam da yam tri, nɔɔn-nɔɔnɔ bá wəri. Ku nan yi We titi nɔɔna balɔ DI na kuri tɪn ŋwaanɪ mɔ, DI wó pa yaara yam da yam tri.

²¹ Kantɔ maŋa kam nɪ, nɔɔnɔ wɔlɔ maama na tagɪ dɪ abam o wɪ: <Nii Kriŋi wɔm We na tɪŋɪ tɪn, o wɔ yo seeni> naa <o wɔ jəgə kantɔ nɪ>, sɪ á yi sɛ kɔntɔ tu.

²² Nɔɔna badaara wó zaŋɪ ba brɪ nɪ bantɔ dɪdɔa dɪdɔa mɔ yi Kriŋi wɔm, yi ba yaɣɪ ba dai. Badonnə dɪ wó brɪ nɪ bantɔ mɔ yi We niŋɔŋə, yi ba yaɣɪ ba dai. Baá kɪ wo-kɪnkagɪla yalɔ na wó sɔ nɔɔna tɪn, sɪ ba ya na wai, sɪ ba sɔɣɪ We titi nɔɔna balɔ DI na kuri tɪn.

²³ Á taá cɔ á titi, sɪ a wuuri a ta a brɪ abam mɔ yi wəənu tɪm maŋa daa ta wɔ yi.»

*Nabiin-bu wɔm na wó ba lɔgɔ baŋa te tɪn
(Matiyu 24:29-44, Luki 21:25-36)*

²⁴ «Yaara yam kɔntɔ maŋa na tu ka kɛ, da yantɔ wɔnɪ

<wɪa kam laan wó ji nazono tim tim,
cana dɪ daa bá fuŋɪ sɪ pooni taa wɔra.

²⁵ Weyuu wó sisiŋɪ yi calɔwɪ sɪm kwəri sɪ tɔ tɪga nɪ,

yi wəənu tɪlɔ maama na wɔ weyuu nɪ tɪn wó vugimi daanɪ.>

²⁶ Maŋa kam kɔntɔ nɪ nɔɔna wó na Nabiin-bu wɔm na maa buɪnɪ lɔgɔ baŋa. Oó ta wɔ kunkwəənu wɔnɪ o buɪnɪ dɪ dam, yi We paari-zulə wɔ o tee nɪ zanzan.

27 O laan wó pa o malesi sim nunji si jagi si vu lugu baɲa je maama, ku na yi wa-puli di wa-zuuri, jazum di jagwiə, si la o noona balu We na kuri tin je maama si ki daani.

28 Nan maani-na á nii kapuru na yi te tin. Kuntu na yəni ku wura ku kwi vɔɔru, á yəni á lwaru ni ku twe yade.

29 Ku nan yi bidwi mu di á na tu á na wəənu tɪlɔ a na tagi a bri abam tin na wura ti kia, si á lwaru ni maɲa kam laan twe ka ti.

30 A lagi a ta ciga mu di abam si, wəənu tum kuntu maama wó ba ti wura ti kia, yi zim noona bam ta wɔ tigi ba ti.

31 Weyuu di tiga baɲa maama wó ba ti ke, yi amu taani dim bá ke maɲa di maɲa.

32 Noon-noonu nan yəri de dɪlɔ Nabiin-bu wum na lagi o joori o ba tin, yi noon-noonu yəri de dim wuni maɲa kam o na wó ba tin, ku na maɲi ku yi We malesi sim naa Di Bu wum titi di. Ku yi a Ko Baɲa-We yirani mu ye.

33 Á taá fɔgi á cu á titi, si á yəri maɲa kam o na wó joori o ba tin.

34 Kú ta nyi di soɲɔ tu na nunji si o beeri o vu yigə yigə te tin. O ma pa o tintuɲna bam ni si ba taa nii o soɲɔ kum baɲa ni. O ma pa ba noonu maama o tituɲi. O ma ta di ba didua, si o taa yiri o manɔɲo kum lanyirani.

35 Abam di maɲi si á fɔgi á taá yiri kuntu don mu. Beɲwaaní á yəri maɲa kalu soɲɔ tu wum na wó joori o ba tin. O wai o tui didaan-ni ni naa titi konkuru ni, naa ti-bra-pura ni naa wa-puli maɲa ni.

³⁶ Kuntu tin, o na tu bidwɪ banja ni, si o yi dari abam di á tigi á dɔa.

³⁷ A lagi a ta di abam di nɔɔna bam maama ni, á manɪ si á taá cu á titi mu.»

14

Zwifə bam yigə tiinə na kɪ ni daanu si ba gv Zezi te tin

(Matiyu 26:1-5, Luki 22:1-2, Zan 11:45-53)

¹ Ku dɛɛn daari da yale mu si Pakɪ candiə kam yi. Candiə kam kuntu ni mu Zwifə bam yəni ba di dipe dilɔ na ba jigɪ dabilɪ tin. Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyuna tiinə bam maa kwaanɪ ba lagi cwəŋə, si ba kɪ swan ba ma ja Zezi ba gv.

² Ba ma ta ba wɪ: «Dí nan wɔ manɪ si dí ja-o candiə kam manja ni, si kubɔ pa vuvugə jəni nɔɔna bam titari ni.»

Kaanɪ wɔdoŋ na zuli Zezi te tin

(Matiyu 26:6-16, Zan 12:1-8)

³ Zezi dɛɛn maa wɔ Betani ni nɔɔnu wɔdoŋ soŋɔ ni, o yiri mu Simɔn. Wuntu dɛɛn ya yi nanyoŋɔ mu. Zezi na wɔra o di wɔdiu manja kalɔ tin, mu kaanɪ wɔdoŋ tu o te. O maa jigɪ kunkwələ ka na su di trali nugə kalɔ yiri na yi naadi tin. Nugə kam lana yi ka yəlo cana zanzan. O ma puri kunkwələ kam ni, o lo nugə kam Zezi yuu ni o ma kɪ-o zulə.

⁴ Balɔ na toŋɪ ba wɔra yi ba na tin badonnə maa ba jigɪ wɔpolo, yi ba tɛ daanu ba wɪ: «Bɛɛ mu yi o cɔŋɪ nugə kam kuntu?»

⁵ Dí ya wai dí yəgi-ka dí na səbu zanzan, ku dwe səbu-dala biə yatə, yi dí ma wəli yinigə tiinə.» Ba ma tiini ba jigɪ kaanɪ wɔm ba ɲɔɔna dɪ o kəm dɪm.

⁶ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Á yag-o. Bɛɛ mu yi á jig-o á yaara? O na kɪ amɔ zulə yalɔ tɪn yi kəm-laa mu o kɪ-nɪ.

⁷ Ku nan na yi yinigə tiinə, bantɔ wɔra mu dɪ abam maɲa maama, yi á wó wanɪ á zəni-ba maɲa kalɔ á na lagɪ tɪn. Ku daari amɔ nan bá ta wɔra dɪ abam maɲa maama.

⁸ Kaanɪ wɔntɔ kɪ kulɔ o na wai tɪn mu. O na logi nugə kam a yɪra nɪ tɪn, ku bri nɪ o wuuri o turi a yɪra yam mu, sɪ ba laan kwe-nɪ ba kɪ.

⁹ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, ba na wó toolɪ amɔ kwər-ywəɲə kam lɔgɔ baɲa je sɪm maama nɪ tɪn, baá ta kaanɪ wɔm kɔntɔ dɪ taanɪ sɪ ba taa guli o gulə.»

¹⁰ Zudasɪ Yiskariyo wɔlɔ na yi Zezi karabiə fugə-bale bam wɔ didɔa tɪn laan ma zanɪ o nuɲi. O ma vu Zwifə kaanɪm yigə tiinə bam te, sɪ o bri-ba cwəɲə sɪ ba wanɪ ba ja Zezi.

¹¹ Ba na ni o na tagɪ kulɔ tɪn, ba wɔ ma poli zanzan. Ba ma go ni nɪ baá pa-o səbu. O laan maa kwaanɪ o beeri cwəɲə sɪ o ja Zezi o kɪ ba jɪɲa nɪ.

Zezi na di Pakɪ candiə wɔdiu dɪ o karabiə bam te tɪn

(Matiyu 26:17-30, Luki 22:7-23, Zan 13:21-30, 1 Korɛntɪ 11:23-25)

¹² Ku ma ba ku yi dɛ dɪlɔ ba na puli sɪ ba di dɪpɛ dɪlɔ na ba jigɪ dabɪlɪ dɪ wɔnɪ tɪn. Dɛ dɪm kɔntɔ nɪ Zwifə bam yəni ba gɔɪ pibalɪ mu, ba ma

di Paki candiə kam. Zezi karabiə bam ma vu ba bwe-o ba wɪ: «Nmɔ lagɪ sɪ dɪ di Paki candiə kam jəgə kɔɔ nɪ mɔ, sɪ dɪ vu dɪ ti woŋo maama yigə dɪ pa-m?»

¹³ O ma tɔŋɪ o karabiə bam bale, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Zaŋɪ-na á vu tɪv kɔm wɔ. Á na yɪ da, nɔɔnɔ wɔdɔŋ wó jeeri abam o na zɪŋɪ kɔɔrɔ dɪ na. Sɪ á da-na o kwaga á vu.

¹⁴ O na zɔ sɔŋɔ kɔlɔ tɪn, sɪ á dɪ zɔ á ta dɪ kɔ tu nɪ: «Dɪ Karanyɪna mɔ wɪ, dɪ ba dɪ bwe dɪ nii, digə kalɔ wɔm na wó jəni da dɪ o karabiə bam sɪ ba di Paki candiə kam wɔdiu tɪn wɔ yən mɔ?»

¹⁵ Á na bwe-o kɔntɔ, o laan wó brɪ abam weyuu digə. Kaá ta daga lanyɪranɪ, yɪ ka jɪgɪ woŋo kɔlɔ maama dɪ na lagɪ tɪn ka wɔnɪ. Ve-na á kwɛ candiə kam wəənu tɪm á ti, sɪ dɪ laan ba.»

¹⁶ O karabiə bale bam ma zaŋɪ ba vu tɪv kɔm wɔ. Ba ma sɪnɪ ba na woŋo maama nɪ Zezi na maŋɪ o ta te tɪn. Ba ma kwɛ Paki candiə kam wɔdiu kɔm ba ti.

¹⁷ Tɪga ma ba ka yɪ. Zezi ma ba o zɔ digə kam dɪ o karabiə fugə-bale bam.

¹⁸ Ba ma jəni sɪ ba di wɔdiu kɔm. Ba na wɔra ba di tɪn, Zezi laan ma ta o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, abam balɔ na je á tɔgɪ á dɪ dɪ amɔ tɪn wɔ nɔɔnɔ dɪdɔba mɔ lagɪ o yəgɪ amɔ o pa nɔɔna.»

¹⁹ Ba na ni kɔntɔ tɪn, kɔ ma pa ba wɔ cɔgɪ zanzan. Ba maa bwe-o dɪdɔba dɪdɔba ba wɪ: «Kɔ yɪ amɔ mɔ na?»

²⁰ O ma ləri-ba o wɪ: «Kɔ yɪ abam fugə-bale bam wɔ dɪdɔba mɔ. Kɔ yɪ wɔlɔ na tɔgɪ dɪ amɔ o lu zɔŋa dɪdɔba wɔnɪ tɪn mɔ.

21 Kɔ nan maŋɪ sɪ amɔ Nabiin-bu wɔm vu a tɪ, nɪ Wɛ tɔnɔ kɔm na maŋɪ kɔ brɪ a taanɪ te tɪn mɔ. Kɔ nan za wó ta yɪ læɛrɔ mɔ kɔ pa nɔɔnɔ wɔlɔ na wó yəgi amɔ Nabiin-bu wɔm o pa tɪn. Ba ya na maŋɪ ba wɔ lɔgi nɔɔnɔ wɔm kɔntɔ, kɔ ya wó ta gara.»

22 Ba na wɔra ba di maŋa kalɔ tɪn, Zezi ma kwe dɪpɛ yɪ o kɪ Wɛ le dɪ ŋwaanɪ. O ma daari o fɔ-dɪ o pa o karabiə bam yɪ o wɪ: «Jɔŋi-na, sɪ dɪntɔ yɪ a yɪra mɔ.»

23 O daa ma kwe tweeru biə sana dɪ zuŋa, yɪ o kɪ Wɛ le tɪ ŋwaanɪ. O ma kwe o pa-ba, yɪ ba maama nyɔ.

24 O maa wɪ: «Wo-nyɔɔrɔ tɪntɔ mɔ yɪ a jana kalɔ na lagi ka nunji ka duri sɪ ka ma vrɪ nɔɔna zanzan ba lwarɪm wɔnɪ tɪn.

25 A lagi a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, a daa bá nyɔ wo-nyɔɔrɔ tɪntɔ, sɪ kɔ taa ve maŋa kam a na wó jəni Wɛ paari dɪm wɔnɪ a daa nyɔ tɪn.»

26 Ba laan ma leeni ba zuli Wɛ, yɪ ba daari ba nunji ba vu Olivi piu kɔm yuu.

*Zezi na wuuri o brɪ Pɪyɛɛrɪ na wó vi-o te tɪn
(Matiyu 26:31-35, Luki 22:31-34, Zan 13:36-38)*

27 Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam maama wó ba á joori amɔ kwaga nɪ, nɪ Wɛ tɔnɔ kɔm na maŋɪ kɔ brɪ te tɪn. Wɛ dɛɛn tagɪ Dɪ wɪ:

«Aá pa ba gɔ nayɪrɔ wɔm,
yɪ o peeni sɪm maama jagɪ.»

28 Kɔ daari, Wɛ na joori Dɪ bi-nɪ, aá da yigə a vu a taa cəgi abam Galile nɪ.»

29 Zezi na tagi kuntu tun, Piyeri ma ta o wɪ: «Nɔɔna bam maama na manɪ ba joori nmu kwaga ni, amu ba fɔgi a joori nmu kwaga ni.»

30 Zezi ma lɛr-o o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu dɪ nmu sɪ, zɪm tɪtɪ dɪntu ku na wɔ loori sɪ cɪbwɔ keeri kuni bɪle tɪn, nmu wɔ fu kuni bɪtɔ ni n yɛri amu.»

31 Piyeri laan ma fɔgi o ta dɪ baari o wɪ: «A bɪrɪ a ba fu ni a yɛri nmu, ku na manɪ ku yi ba na lagɪ ba gu amu dɪ nmu maama mu dɪ.»

Zezi karabiɛ bam maama dɪ ma ta kuntu don.

*Zezi na cɛ dɪ Wɛ-loro te tɪn
(Matiyu 26:36-46, Luki 22:39-46)*

32 Ba laan ma zanɪ ba vu jɔgɛ kadon gaari na wɔra yi ba bɛ-ka ni Jesemanɪ tun. Zezi ma ta dɪ o karabiɛ bam o wɪ: «Á taá je yo, sɪ a vu a warɪ Wɛ sɪ a ba.»

33 O ma pa Piyeri dɪ Zakɪ dɪ Zan tɔgi did-o ba vu. O wɔ ma tiini ku cɔgi zanzan, yi o bicari dɪ.

34 O ma ta dɪ ba o wɪ: «A wɔ mu tiini ku cɔgi sɪ ku yi a tɔvni. Á nan taá zɪgi yo, sɪ á warɪ Wɛ sɪ á yi zanɪ á dɔ.»

35 O laan ma fufɔ o vu daa. O ma vi o yigɛ tɪga ni o loori Wɛ o wɪ, ku na wai sɪ cam dɪm kɛ dɪ daar-o.

36 O ma loori Wɛ o wɪ: «Amu Ko Baba, nmu wai wonɔ maama n kia. Nan pa cam dɪlɔ na lagɪ dɪ ba amu banɔ tun kɛ. Nan kɪ te na yi nmu wɔbɔnɔ tun, sɪ n yi kɪ amu wɔbɔnɔ na lagɪ kulɔ tun.»

37 O na loori Wɛ o ti tun, o ma joori o vu o karabiɛ batɔ bam te. O piini ba tigi ba dɔa. O ma ta dɪ Piyeri o wɪ: «Simɔn, n tigi n dɔ mu

na? BEE mu yi n warɪ n ta n niə, si n yi zanɪ n do, si ku yi maɲa finfin di?

³⁸ Fɔgi-na á yiri á titi si á taá loori We, si á yi tu maɲum dim maɲa ni. Beɲwaanɪ nanzwənə wubɔɲa lagɪ si ya se Baɲa-We, yi o yira laan bwənə.»

³⁹ O ma yagi-ba, yi o joori o vu o loori We, ni o ya na maɲi o loori te tin.

⁴⁰ O daa ta ma joori o vu o piini ba tigi ba doə, doom na tiini di wai-ba tin ɲwaanɪ. Ba maa yəri ba daa na wó ta kulɔ did-o tin.

⁴¹ O daa ma vu o loori We o ki kuni bitɔ, yi o joori o ba ba te. O laan ma ta di ba o wi: «Á ta tigi á doə mu na? Ku maɲi. Nii-na! Maɲa kam yiə, si ba ja amɔ Nabiin-bu wɔm ba ki non-balwaarɔ ja ni.

⁴² Zanɪ-na si dí vu. Nɔɔnɔ wɔlɔ na lagɪ o yəgi-nɪ o pa tin maa biɪna.»

Ba na jaanɪ Zezi te tin

(Matiyu 26:47-56, Luki 22:47-53, Zan 18:3-12)

⁴³ Zezi ta na wura o ɲɔɔnɪ kuntu tin, mu Zudasɪ wɔlɔ na yi o karabiə fugə-bale bam wɔ didwa tin tu o yi o te, yi non-kɔgɔ zanzan tɔgi did-o ku ba, yi ba ze su-lwaanɔ di da-lwaanɔ. Ku yi Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə bam di ba nakwa bam mu tɔɲi-ba.

⁴⁴ Zudasɪ ya maɲi o pa kɔgɔ kum lwarɪ ni, o na ve o kukwəri nɔɔnɔ wɔlɔ tin, si ba vu ba ja kuntu tu, si ba fɔgi ba ja-o lanyiranɪ ba ja viiri.

⁴⁵ O laan ma yɔɔri o vu o yi Zezi te yi o wi: «Karanyina.» O ma daari o kukwər-o.

46 Nɔɔna bam laan ma yi ba ja Zezi.

47 Nɔɔna balɔ na toɔɔ ba wɔ Zezi tee ni tin didɔba ma li o sɔɔɔ o ma zagɔ kaanum yuutu wɔm tintɔɔɔ zwe o go.

48 Zezi laan ma bwe kɔɔɔ kum o wɔ: «Abam na kwe su-lwaanɔ di da-lwaanɔ á ba si á ja amɔ tin, a yi ŋwɔɔɔ mu na?»

49 De maama a yɔni a wɔ abam tee ni a bri nɔɔna We-di-kamunu kum wɔni, yi á ba jaanuni. Ku nan manɔ si ku ki kuntu mu, si ku pa kulɔ na manɔ ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni tin suni ku ki.»

50 O karabiə bam maama na ne kuntu tin, ba ma duri ba viiri ba daar-o.

51 Non-dɔɔɔ kudoɔ ya wɔra, o na toɔɔ Zezi. O ya kukwəri gar-jalɔ yiranɔ mu. Ba ma kwaanɔ si ba ja-o.

52 O ma vri o titi o daari o gɔɔɔ kum o yagɔ o pa-ba, yi o duri kalambolo o viiri.

Ba na di Zezi taanɔ te tin

(Matiyu 26:57-68, Luki 22:54-55,63-71, Zan 18:12-14,19-24)

53 Ba ma ja Zezi ba vu kaanum yuutu wɔm sɔɔɔ. Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə di ba tiv kum nakwa bam maama ma gilimi daanɔ jəgə kam kuntu ni.

54 Pɔyɛɛri ma dalɔ o toɔɔ ba kwaga o da o vu o yi kaanum yuutu wɔm sɔɔɔ. O ma zv o jəni di sɔɔɔ kum tintɔɔɔna bam o toɔɔ o weeri mini.

55 Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam di ba sarɔya-dirə nakwa kɔɔɔ kum maama maa kwaanɔ si ba na cwəɔɔ kalɔ ba na wú da da ba

ma sanjɪ Zezi sɪ ba laan pa ba gu-o tɪn. Ba ma kwaanɪ taan ba ga.

⁵⁶ Nɔɔna zanzan ma zanjɪ ba fɔ vwan ba pa-o, yɪ ba na tɛ ba wɪ o kɪ wəənu tɪlɔ tɪn ba tɔgɪ daanɪ.

⁵⁷ Nɔɔna badonnə dɪ daa ma zanjɪ ba fɔ vwan ba pa Zezi ba wɪ:

⁵⁸ «Dɪbam ni nɔɔnɔ wuntɔ na tagɪ o wɪ, oó magɪ Wɛ-di-kamunu kuntɔ nabiinə na lɔgɪ tɪn o dɪ tɪga nɪ, yɪ o joori o ma da yatɔ o lɔ kadoŋ, yɪ kɔ dɪ nabiinə mɔ wó lɔ-ka.»

⁵⁹ Nan dɪ nɔɔna bam na manjɪ ba tɛ kuntɔ dɪ tɪn, ba niə daa ta ba tɔgɪ daanɪ.

⁶⁰ Kaanum yuutu wɔm laan ma zanjɪ ba maama tɪtarɪ nɪ, yɪ o bwe Zezi o wɪ: «Nɔɔna bantɔ na tagɪ kulɔ ba pa nmɔ tɪn, nmɔ ba jɪgɪ taanɪ sɪ n ləri na?»

⁶¹ Zezi maa cɪm yɪ o wɔ ləri kulɔkulɔ. Kaanum yuutu wɔm ma joori o bwe-o o wɪ: «Nmɔ mɔ yɪ Krisi wɔm Wɛ na tɔŋɪ tɪn na? Nmɔ mɔ yɪ Baŋa-Wɛ dɪlɔ dɪbam na zuli tɪn Bu wɔm na?»

⁶² Zezi ma ləri o wɪ: «Ɛɛn, amɔ mɔ kuntɔ. Nan taá ye-na nɪ, á wó ba á na Nabiin-bu wɔm na je Dam-fɔrɔ Tu Baŋa-Wɛ jazum nɪ, yɪ á ta wó na-o o na nunjɪ wɛyuu nɪ o maa bɪnɪ kunkwəənu wɔnɪ.»

⁶³ Kaanum yuutu wɔm na ni kuntɔ tɪn, o ma zanjɪ o kaarɪ o tɪtɪ gɔrɔ, sɪ kɔ brɪ nɪ o wɔ tiini kɔ cɔgɪ dɪ Zezi taanɪ dɪm. O ma ta o wɪ: «Dí daa ba lagɪ maana tiinə sɪ ba ŋɔɔnɪ o taanɪ dɪm.

⁶⁴ Abam maama manjɪ á ni o na ŋɔɔnɪ o twɪ Wɛ, o paɪ o dɪ Wɛ ma daanɪ mɔ. Kuntɔ tɪn, abam wɪ bɛɛ mɔ?»

Ba maama ma ləri ba wɪ, o manjɪ sɪ o tɪ mɔ.

⁶⁵ Ba badaara ma twi lileeru ba yagi o yira ni. Ba ma kwe goro ba ma pu o yiə, yi ba daari ba mag-o di jagulə yi ba wi: «Lwari n bri dibam wɔɔ na magi-m tin.» Pamaŋna bam ma jig-o ba maga.

*Piyɛɛri na suni o vin Zezi te tin
(Matiyu 26:69-75, Luki 22:56-62, Zan 18:15-18,25-27)*

⁶⁶ Piyɛɛri ya daa ta togi o je kunkolo kum ni. Kaanum yuutu wum soŋo tintuŋ-kana ma ba ka togi da ka maa kea.

⁶⁷ O ma na Piyɛɛri na je o weeri mini. O ma fogi o nii-o lanyiranɔ, yi o wi: «Nmɔ di togi di Nazareti tu Zezi mu.»

⁶⁸ O ma fu o wi: «A yəri woŋo kulɔ n na te tin. A ba ni ku kuri.» O ma zaŋi o nuŋi o vu mancoŋo ni. Cibwɔɔ ma da ku keeri.

⁶⁹ Tintuŋ-kana kam daa ma na-o. O daa ta ma ta di noona balɔ na zigɔ da tin o wi: «Noonu wontu togi o yi Zezi kogo kum wɔ didba mu.»

⁷⁰ O daa ma fu o wi, o dai ba wɔ noonu.

Ku na ki fun tin, noona balɔ na zigɔ da tin ma ta di Piyɛɛri ba wi: «Nmɔ suni n yi ba wɔ didba mu. Nmɔ di yi Galile tu mu.»

⁷¹ O laan ma sooli o pa o titi, si ku taa yi ni ciga mu o taga, yi o wi: «A bri a yəri noonu wɔɔ á na te o taani tin.»

⁷² O na tagi kuntu tin, cibwɔɔ laan ma da ku keeri ku ki kuni bile. Piyɛɛri laan ma guli Zezi ya na tagi kulɔ did-o o wi: «Ku na wɔ loori si cibwɔɔ keeri kuni bile tin, nmɔ wɔ fu kuni bito ni n yəri amɔ.» O na guli kuntu tin, o wɔ ma tiini ku cogɔ zanzan, o ma zaŋi o nuŋi yi o keera.

15

Pilatı na bwe Zezi taanı te tın
(Matiyu 27:1-2,11-26, Luki 23:1-5,13-25, Zan
18:28—19:16)

¹ Tıga na tu ka pɔɔri tıtıttı tın, Zwifə kaanım yigə tiinə bam dı ba tıɔ kım nakwa bam, dı ba karanyına tiinə bam dı ba sarıya-dirə nakwa kɔgɔ kım maama ma ba ba kı ni daanı. Ba ma pa ba ja Zezi ba vɔ, yı ba ja-o ba vu ba kı gɔvırma tu Pilatı jıja nı.

² Pilatı ma bwe-o o wı: «Nmɔ mɔ yı Zwifə bam pɛ wɔm na?»

Zezi ma lər-o o wı: «Mɔ ka da n taga.»

³ Zwifə kaanım yigə tiinə bam ma tiini ba maɲı wəənu zanzan ba pa-o.

⁴ Pilatı ta ma joori o bwe-o o wı: «Nmɔ ba lagı n ləri ba taanı dım na? Nmɔ wɔ ni ba na ɲɔɔnı kɔlɔ maama ba pa nmɔ tın na?»

⁵ Zezi daa ta ma wɔ ləri ba taanı dım dıɔdıɔ. Kɔ ma pa Pilatı tiini o yı yəəu dıd-o.

⁶ Bıni maama Pakı candiə kam maɲa na yəni ka yi, gɔvırma tu yəni o lı pıɔɔ dıdɔa mɔ o pa nɔɔna bam, nıɲɛnı bantɔ na lagı wɔlɔ tın.

⁷ Pıɔɔ wɔdɔɲ dɛɛn maa wɔra, o yırı mɔ Barabası. Ba dɛɛn ya pı-o dı balɔ na wəli daanı ba kı jara dı ba tıɔ kım yigə tiinə yı ba gɔ nɔɔnɔ tın mɔ.

⁸ Nɔɔna bam ma ba ba la kɔgɔ, yı ba ta dı Pilatı sı o lı pıɔɔ dıdɔa o pa-ba, nı o na yəni o kı te tın.

⁹ Pilatı ma bwe-ba o wı: «Á lagı sı a lı Zwifə bam pɛ wɔm mɔ a pa abam na?»

10 O dæen bwe-ba kuntu, beɲwaanɪ o ye nɪ ku yɪ wu-guru ɲwaanɪ mu kaanum yigə tiinə bam ya jaanɪ Zezi ba kɪ o jɪɲa nɪ.

11 Kaanum yigə tiinə bam ma sugɪ non-kogo kum, ba pa ba ta dɪ Pilatɪ nɪ ba lagɪ sɪ o yagɪ Barabasɪ mu o pa-ba.

12 Pilatɪ laan ma bwe-ba o wɪ: «Sɪ wulu á na bæ-o nɪ Zwifə bam pɛ tɪn, abam lagɪ sɪ a kɪ-o ta mu?»

13 Ba ma kaasɪ baɲa baɲa ba wɪ: «Pa-o tɔun-dagara baɲa nɪ n gu.»

14 O ma joori o bwe-ba o wɪ: «Wuntu cɔgɪ bæɛ mu?»

Ba laan ma tiini ba kaasɪ baɲa baɲa ba wɪ: «Pa-o tɔun-dagara baɲa nɪ n gu.»

15 Pilatɪ maa lagɪ sɪ o pa kogo kum wu poli. Kuntu ɲwaanɪ o ma pa ba purɪ Barabasɪ ba yagɪ. O daari o pa ba magɪ Zezi dɪ balaara, yɪ o pa-ba cwəɲə sɪ ba ja-o ba vu ba pa tɔun-dagara baɲa nɪ ba gu.

Ba na jaanɪ Zezi ba vu ba pa tɔun-dagara baɲa nɪ te tɪn

(Matiyu 27:27-56, Luki 23:26-49, Zan 19:2-3,17-30)

16 Pamaɲna bam laan ma ja Zezi ba vu ba zu guvirma tu Pilatɪ soɲo kum kunkolo. Ba ma pa pamaɲna bam kogo kum maama gilimi da,

17 yɪ ba pa o zu gwar-sɔɲu. Ba ma daari ba kwe sabari ba ma so yipugə ba pu o yuu nɪ.

18 Ba laan maa kɪ nɪ ba zul-o mu te yɪ ba wɪ: «Zwifə bam pɛ, dunle.»

19 Ba maa jigi miu ba lɔɛ o yuu ni, yi ba twi lileeru ba yagi o yira ni. Ba ma kuni doonə o yigə ni, yi ba ki ni ba zul-o mu te.

20 Ba na yaali yaal-o ba ti tin, ba ma li gwar-sunɔ kum, yi ba joori ba zu-o o titi gɔɔ kum. Ba laan ma ja-o ba nunji ba vu si ba pa tɔun-dagara banja ni ba gu.

21 Ba na maa ke tin, ba ma na nɔɔnɔ wɔdon, o yiri mu Simɔn. O nunji Sireeni mu. Wuntu mu yi Alesandri di Rufusi ko. O deen ya nunji kara mu o ba o yi tiw wɔ o maa kea. Pamanja bam na ne-o tin, ba ma fi-o si o kwe tɔun-dagara kam o zɔɔ si ba vu.

22 Ba ma ja Zezi ba vu ba yi jəgə kalɔ ba na bə ni Goligota tin. Yiri dim kuntu kuri mu Yukol-pɔa piu.

23 Ba na yi da tin, ba ma ki sana kalɔ na gwaanɔ di liri silɔ yiri na yi Miiri tin, ba pa Zezi si o nyɔ. O ma wɔ se o nyɔ.

24 Ba laan ma ja-o ba pa dagara kam banja ni. Ba ma kwe o gwaaru tum si ba manji ba pa daani. Ba ma ta jɔɔ si ba nii, wɔɔ mu wɔ twəri kulɔ o na lagi tin.

25 Ba na pag-o manja kalɔ tin yi tituti luu nugu manja ni mu.

26 Ba ma pupɔni tɔnɔ, si ku bri kulɔ o na cɔgi yi ba gu-o tin, ba tani tɔun-dagara kam yuu ni. Ba pupɔni ba wi:

«Wuntu yi Zwifə bam pe mu.»

27 Ba ma ja nwanana bale di ba pa dagari sidonnə banja ni. Ba ma cwi didɔa Zezi jazim ni. Wɔwɔm maa wɔ o jagwiə ni. [

28 Kuntu ma pa kulɔ na pɔpɔnti We tɔnɔ kum woni tin suni ku ki, ni ku na wi: «Ba wəl-o di nɔn-balwaarɔ mu, ku ma pa nɔɔna nii-o ni nɔn-balɔrɔ te.»]

29 Nɔɔna balɔ na tɔgi da ba ke tin maa niə, yi ba gɔgɔsi ba yuni ba twi-o. Ba ma yáal-o yi ba wi: «Nii. Nmɔ ya na bɔɔi si n ciɔugi We-di-kamunu kum mu n di tɔga ni, si n daari n ma da yatɔ n joori n fɔgi n lɔ-ka tin,

30 laan nan vri n titi n tu dagara kam yuu ni si dí nii.»

31 Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə bam di maa twi-o ba bri daani ba mwana. Ba maa te daani ba wi: «O yəni o vri nɔɔna badonnə njwɔa, yi o laan warɔ o titi njwɔa o vri.

32 O bri o titi ni o yi Krisi wɔm We na tɔɔi tin, di Yisrayeli dwi tiinə pɛ. O nan tu dagara kam yuu ni lele si dí nii. Dí na nɛ kuntɔ, dí laan wó sɛ-o.»

Nɔɔna balɔ ba na pagɔ dagari sim banja ni ba wəli da tin di maa jig-o ba twɔa.

33 Ku ma vu ku yi manja kam we na tu di yi yupari banja ni tin. Lɔgɔ kum maama ma ba ku ji lim ku vu ku yi we-guni manja ni.

34 Ku na ki ninɛeni luu batɔ te tin, Zezi laan ma kaasi banja banja di kwər-dia o wi: «Eli, Eli, lema sabakitani?» Taani dintu kuri mu: «Amu We, amu We, bɛɛ mu ki yi n yagi amu?»

35 Nɔɔna balɔ na zɔgi da yi ba ni taani dum tin badaara maa wi: «Cəgi-na. O lagɔ o bəɔi Eli mu si o ba.»

36 Ba didɔa laan ma duri o vu o kwe sipɔɔ o di sa-nywana woni, o ki-ku miu ni ni o vu o te o pa

Zezi si o nyɔ. O daari o wi: «Yagi si di cegi di nii, Eli wu ba o pa o tu dagara kam yuu ni na?»

³⁷ Zezi laan ma kaasi bana bana, yi o daari o pa o siun ti.

³⁸ Zezi na tigi kuntu tin, goro kulu ba na lagi ba ma ci We-di-laa kum tin ma kaari bile, ku zigi bana ni ku tu ku kwaari tiga.

³⁹ Pamanɔna bam yigɔ tu wulu na zigi Zezi yigɔ ni tin ma na o na kaasi yi o daari o ti te tin. O na ne kuntu tin, o maa wi: «Nɔɔnu wuntu ya siuni o yi Bana-We Bu mu.»

⁴⁰ Kaana badonnɔ maa togi ba wura, ba ma zigi yigɔ yigɔ ba niɔ. Mari wulu na nuni Magidala tin maa wu ba wuni, didaani Mari wulu na yi Zaki kukula di Zuzesi nu tin. Salomi di maa togi o wura.

⁴¹ Kaana bantu deen ya togi di Zezi Galile ni mu, yi ba yɛni ba tɔni ba zɛn-o. Kaana badaara zanzan di maa wura, ba ya na togi did-o ba ba Zeruzalem.

*Ba na ki Zezi boɔni wuni te tin
(Matiyu 27:57-61, Luki 23:50-56, Zan 19:38-42)*

⁴²⁻⁴³ Nɔɔnu wudon deen mu wura, o yiri mu Zuzefu, o na nuni Arimatɔ. O yi Zwifɔ bam nakwa kɔgo kum yigɔ tu diduɔa, yi nɔɔna pa-o zula. O maa jigi tɔna ni We paari dum wu ba nɔɔna titari ni. De dum ba na gu Zezi tin maa yi de dɔlu Zwifɔ bam na manɔ si ba ti ba yigɔ ba siun de dum nwaani tin. Tɔga na yi, mu ba siun de dum pulim. Kuntu nwaani Zuzefu ma ki puɔɔa, yi o zanɔ o vu Pilatɔ te o loor-o cwɛnɔ, si o kwe Zezi yira yam o ki.

44 Pilatu na lwaru ni Zezi manu o ti tun, mu ku su-o lanyirani. O ma tuntu noonu si ba vu ba beji pamaɲa bam yiga tu wɔm si o ba. O na tu tun, o ma bwe-o si o nii, Zezi sunu o ti mu na.

45 O na lwaru ni o tigi tun, o ma se si Zubefu vu o kwe o yira yam o ki.

46 Zubefu ma nunu o vu o yegi gar-jali dɔɔ na lana tun. O ma vu o paru Zezi yira yam dagara kam yuu ni. O ma kwe goɔ kum o ma pipir-o, yi o daaru o ja vu o tiji piu boonu wɔnu. Dintu yi yibeeli dɔɔ ba deen na lugi-di piu yira ni tun mu. O laan ma bibili kandwe-pulogo o ma pu boonu dum ni.

47 Mari wulu na nunu Magidala di Mari wulu na yi Zuzesi nu tun maa zigɔ ba nii o na tiji Zezi yira yam me tun.

16

Zezi na bi o yagi tɔnu te tun

(Matiyu 28:1-8, Luki 24:1-12, Zan 20:1-10)

1 Ba siun de dum ma ba di ke. Mari wulu na nunu Magidala di Mari wulu na yi Zaku nu tun di Salomu ma zanu ba nunu ba vu ba yegi trali nugə, si ba ma turi Zezi yira yam.

2 De dɔɔ na sanu siun de dum tun, ba maa zanu ba go tɔga di we wɔra di pulə, ba vu yibeeli dum jəgə kam.

3 Ba na maa ve tun, ba ma bwe daanu ba wi: «Wɔɔ mu wɔ bibili kandwe dɔɔ na pu yibeeli dum ni tun o yagi daa ni o pa dibam?»

4 Kandwe dum na yi kamunu tun mu te ba ŋɔɔni kuntu. Ba na yi jəgə kam tun, ba ma fogu

ba nii ba na dɪdaani kandwe dɪm bibili dɪ tigi daa nɪ.

⁵ Ba ma vu ba zɔ bɔɔni dɪm wɔ. Ba na zɔ tɪn, ba ma na nɔn-dɔŋɔ, kɔ na je ba jazɪm seeni. O zɔ gwar-pɔŋɔ dɪdɔrɔ mɔ. Ba na nɛ-o tɪn, kɔ ma pa ba yɪra sɔɔri.

⁶ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Á yɪ taá kwarɪ fɔɔni. Abam lagɪ sɪ á na Nazareti tu Zezi wɔɔ ba na jaani ba pa tɔɔn-dagara kam banja nɪ ba gɔ tɪn mɔ. O nan tɛri yo. O joori o bi. Nii-na ba ya na tɪŋi o yɪra yam mɛ tɪn.

⁷ Nan ve-na á ta dɪ Pɪyɛɛri dɪ Zezi karabiə bam maama nɪ, o lagɪ o da yigə o vu o taa cəgi abam Galile nɪ. Dáani mɔ abam wó vu á na-o. Kú kɪ nɪ o na maŋi o ta kɔɔɔ o brɪ abam tɪn.»

⁸ Kaana bam na ni kɔntɔ tɪn, fɔɔni maa pa ba yɪra sai, yɪ ba wɔɔɔŋa vugimi. Ba ma nunji bɔɔni dɪm wɔni ba duri ba kɛ. Fɔɔni na jɪgɪ-ba kɔntɔ yɪ ba maa ve tɪn, ba ma wɔ tagɪ kɔɔɔ na kɪ tɪn ba brɪ nɔɔn-nɔɔnɔ.

*Zezi na brɪ o tɪti nɔɔna badonna te tɪn
(Matiyu 28:9-10,16-20, Luki 24:13-53, Zan
20:11-23, Tɪtɔŋa Tɔnɔ 1:6-11)*

[
⁹ Dɛ dɪm Zezi na bi tɪtɪtɪ tɪn maa yɪ dɛ dɪɔ na sanɪ Zwifə bam siun dɛ dɪm tɪn. O na bi tɪn, o ma puli o brɪ o tɪti Mari wɔɔ na nunji Magɪdala tɪn tee nɪ. Wɔntɔ mɔ yɪ kaani wɔɔɔ o ya na zəli ciciri sɪrpe o yɪra nɪ tɪn.

¹⁰ Mari laan ma vu o ta o brɪ balɔ ya na tɔgɪ dɪ Zezi tɪn. O yɪ ba te dɪ ba wɔrɔ cɔgɪ zanzan yɪ ba keerə.

11 Ba na ni ni Mari wɪ, Zezi joori o bi o ηwɪ yɪ wɔm na-o tɪn, ba wɔ sɛ o taanɪ dɪm.

12 Kɔ kwaga seeni, Zezi ma ləni o yibiyə yɪ o brɪ o tɪtɪ o karabiə bale. Ba ya nunji Zeruzalem mu ba maa ve ti-balaŋa kadoŋ.

13 Ba na nɛ-o tɪn, ba ma joori ba vu Zeruzalem ba ta ba brɪ ba donnə karabiə bam. Ba maa daa ta wɔ sɛ ni kɔ yɪ cɪga.

14 Kɔntɔ kwaga ni, Zezi laan ma ba o brɪ o tɪtɪ o karabiə fugə-dɪdɔa kam, ba na wɔra ba di wɔdiu maŋa kalɔ tɪn. O ma kaanɪ-ba dɪ ba wɔbɔŋa na muri yɪ ba wɔ sɛ Wɛ cɪga kam tɪn, bɛŋwaanɪ ba vɪn sɪ ba sɛ balɔ na tagɪ ba brɪ-ba ni wɔntɔ joori o bi yɪ ba na-o tɪn.

15 O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Zaŋɪ-na á vu lɔgɔ baŋa je maama, sɪ á tɔɔli Wɛ kwər-ywəŋə kam á brɪ nabiinə maama.

16 Wɔɔɔ maama na kɪ o wɔ-dɪdɔa dɪ amɔ yɪ o daari o pa ba miis-o na wɔntɔ Wɛ ηwaanɪ tɪn, Wɛ wó vɪ kɔntɔ tu ηwɪa. Kɔ daari balɔ maama na wɔ sɛ tɪn wó ga bura yɪ ba na cam Wɛ tee ni.

17 Balɔ na sɛ amɔ tɪn wó wantɔ ba taa kɪ wo-kɪnkagɪla yalɔ na brɪ Wɛ dam tɪn. Baá da amɔ yɪrɪ ηwaanɪ ba zəli ciciri nɔɔna yɪra ni. Baá ta ηɔɔni ta-ge.

18 Ba na jaanɪ bɪsankwɪ dɪ ba jɪa, sɪ bá kɪ-ba kulɔkulɔ. Ba na nyɔɔɔi coŋo, kɔ bá kɪ-ba kulɔkulɔ. Ba na danɪ ba jɪa yawɪna baŋa ni, baá na yazurə.»

19 Dɪ Yuutu Zezi na ηɔɔni o brɪ-ba kɔntɔ tɪn, Wɛ laan ma pa o zaŋɪ o di Dɪ sɔŋo. O ma vu o jəni Baŋa-Wɛ jazɪm ni.

²⁰ O na diini We-səŋɔ kɔntɔ tɪn, o karabiə bam ma nuŋi ba vu ba beeri je maama ni ba tɔɔli We kwərə kam ba bri nɔɔna. Dɪ Yuutu wɔm maa wɔ ba tee ni o tɔŋa. O ma pa-ba dam si ba taa ki wo-kɪnkagɪla, si kɔ bri ni o taani dɪlɔ ba na bri tɪn siɪni dɪ yi cɪga.]

lxxxv

Wε Τονο δι kasum

Kasem (Kassem): Wε Τονο δι kasum New Testament

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kasem)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

993cfae5-b100-5981-87e7-5a648d773cb9